

Het Hof van Cassatie in cijfers

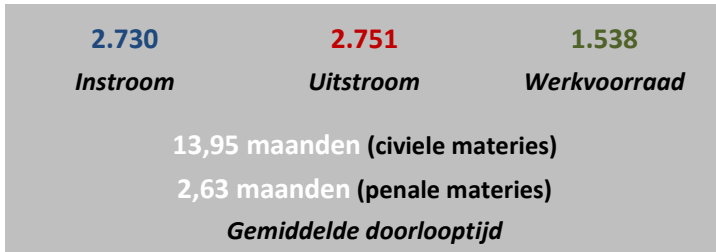

crédit: brvaoroochotoerachv

Inleiding

1. Dit hoofdstuk van het jaarverslag bespreekt de cijfers voor het kalenderjaar 2023 en geeft daarbij de evolutie van de cijfers over een periode van tien jaar weer (2014-2023). Het hoofdstuk bestaat uit twee delen.

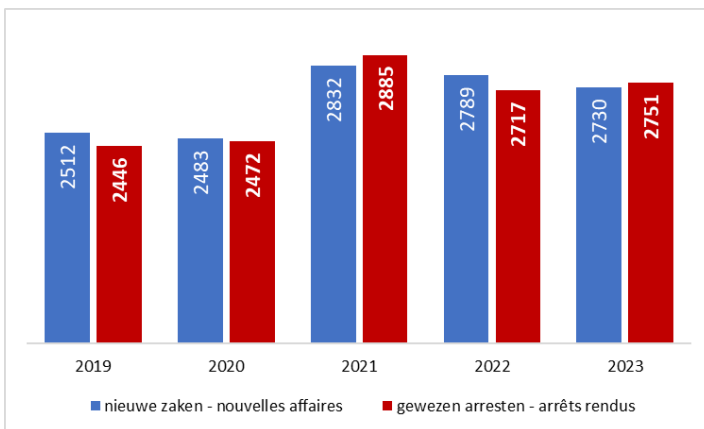
2. In het *eerste deel* worden de globale cijfers voor het kalenderjaar 2023 besproken, over de verschillende materies heen. Daarbij kunnen alvast, bij wijze van inleiding, de volgende kerncijfers worden meegegeven:

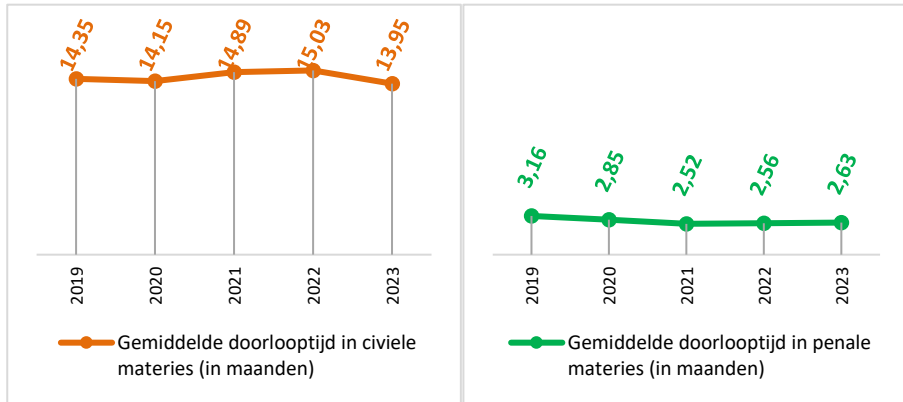
De instroom aan nieuwe zaken blijft in 2023 onverminderd hoog. Het lijkt dat, na de plotse piek van ca. 2.830 nieuwe zaken in 2021, de globale instroom zich in 2022 en 2023 rond de 2.750 zaken stabiliseert, d.i. ongeveer 250 eenheden meer dan in de periode 2016-2020. Dit betekent dat de totale werklast van het Hof op een periode van nauwelijks 3 jaar met ongeveer 10 pct. is gestegen.

Dankzij zware inspanningen van eenieder is het Hof er tot nog toe in geslaagd om die toegenomen werklast het hoofd te bieden, door de uitstroom van gewezen eindbeslissingen te verhogen. Het totaal aantal gewezen eindbeslissingen ligt in 2023 met 2.751 eenheden zo'n 11,3 pct. hoger dan in 2020, het jaar vóór voormelde piek in het aantal nieuwe zaken.

Aldus kon vooralsnog een al te zware impact van de toegenomen werklast van het Hof op zijn globale werkvoorraad worden vermeden. De openstaande globale werkvoorraad van het Hof ligt in 2023 slechts beperkt hoger dan het gemiddelde van voorgaande jaren.

Eveneens kon een negatieve invloed van de toegenomen werklast van het Hof op de gemiddelde doorlooptijd van de gewezen eindarresten tot nog toe worden vermeden.

3. In het *tweede deel* van dit hoofdstuk worden de cijfers per afzonderlijke materie besproken. Het Hof inventariseert de zaken daarbij als volgt:

- C: privaot en publiek recht
- D: tuchtrecht
- F: fiscaal recht
- G: rechtsbijstand
- H: prejudiciële verwijzingen naar het Hof van Cassatie
- P: strafrecht
- S: sociaal recht

De eerste kamer behandelt de C-, D-, F- en H-zaken. De tweede kamer behandelt de P-zaken. De derde kamer behandelt de S-zaken, een deel van de C-zaken en soms ook F-zaken. Het Bureau voor rechtsbijstand behandelt de G-zaken.

Uit dit tweede deel zal blijken dat zich in 2023 op de F-rol een daling van de instroom voordoet. Ook op de S-rol tekent zich een kleine daling van het aantal nieuwe zaken af. De scherpe stijging van het aantal nieuwe P-zaken in 2021 en 2022 lijkt zich in 2023 af te vlakken: het aantal nieuwe P-zaken is in 2023 slechts licht gestegen in vergelijking met 2022. Het aantal nieuwe P-zaken blijft wel substantieel hoger liggen dan in de jaren voorafgaand aan 2021. Het aantal nieuwe C-zaken is in 2023 in vergelijking met 2022 licht gestegen. Het aantal nieuwe D-zaken blijft constant.

Eveneens zal blijken dat de toegenomen uitstroom van eindbeslissingen voornamelijk aan een stijging van het aantal eindarresten in P-zaken te wijten is. Het aantal gewezen eindbeslissingen in C- en F-zaken is gedaald. Die dalende uitstroom op de C- en F-rol is minstens ten dele te wijten aan de opruiming van een aantal raadsheren verbonden aan de eerste en derde kamer, aan de lang aanslepende procedures voor hun vervanging en aan afwezigheden, waardoor die kamers in 2023 met een

onvolledige bezetting dienden te werken. Ook de toegenomen complexiteit van de zaken, en van de civiele zaken in het bijzonder, speelt ongetwijfeld een rol¹.

I. Globale gegevens voor het kalenderjaar 2023

1. Instroom, uitstroom en werkvoorraad

4. *Instroom* – Zoals in de inleiding vermeld, blijft ook in 2023 de instroom aan nieuwe zaken, met een totaal van 2.730 nieuwe zaken (waarvan 1.566 Nederlandstalig en 1.164 Franstalig), zeer hoog. Tijdens de periode 2016-2020 schommelde de globale instroom relatief stabiel rond de 2.500 nieuwe zaken per jaar. In 2021 piekte die jaarlijks instroom plots naar 2.832 nieuwe zaken. Na een zeer beperkte daling in 2022 (naar 2.789 nieuwe zaken) doet zich in 2023 een tweede lichte daling voor (naar 2.730 nieuwe zaken), maar dat neemt niet weg dat de instroom in 2023 nog steeds zo'n 10 pct. hoger ligt dan in de periode 2016-2020. De instroom lijkt zich te stabiliseren rond een nieuw niveau van ongeveer 2.750 eenheden per jaar.

De nieuwe zaken die jaarlijks op de griffie van het Hof worden ingeschreven, zijn gediversifieerd van oorsprong. Bij het Hof worden cassatieberoepen aanhangig gemaakt tegen beslissingen die door diverse rechtscolleges worden gewezen. Van de nieuwe zaken die in 2023 op de griffie van het Hof zijn ingeschreven, zijn er:

- 1.885 afkomstig van de hoven van beroep en 130 van de arbeidshoven (73,8 pct.);
- 21 afkomstig van de assisenhoven (0,8 pct.);
- 135 afkomstig van de rechtbanken van eerste aanleg, 3 van de ondernemingsrechtbanken en 384 van de correctionele rechtbanken (19,1 pct.);
- 8 afkomstig van de vredegerechten en 10 van de politierechtbanken (0,7 pct.), waarbij laatstgenoemde rechtbanken in eerste en meteen laatste aanleg uitspraak hebben gedaan; en
- 154 afkomstig van overige instanties (5,6 pct.).

Deze verhoudingen liggen perfect in lijn met de verhoudingen in voorgaande jaren.

5. *Uitstroom* – Het totaal aantal in 2023 gewezen eindbeslissingen, de zgn. jaarlijkse uitstroom, bedraagt 2.751 eenheden (waarvan 1.571 Nederlandstalig en 1.180 Franstalig). Dit is een toename met 1,3 pct. in vergelijking met 2022 en zelfs met 11,3 pct. in vergelijking met 2020, het jaar voor de voormelde plotse toename van de instroom. Het dient te worden vastgesteld dat het Hof er vooralsnog is in geslaagd de toename van de instroom min of meer te volgen, hetgeen vanzelfsprekend grote inspanningen heeft gevraagd.

6. *Clearance rate* – De verhouding tussen het aantal gewezen eindbeslissingen en het aantal nieuwe zaken bepaalt de zogenaamde *clearance rate*, dit is de waarde die wordt verkregen door het aantal gewezen eindbeslissingen te delen door het aantal nieuwe zaken. De *European Commission for the Efficiency of Justice* (CEPEJ)

¹ Zie daarover B. DECONINCK, I. COUWENBERG, F. PARREIN, P. BRULEZ en A. BAYRAK, "Een cijfermatige doorlichting van de rechtspraak van het Hof in de periode 2000-2020; Stof tot nadenken!" in *Jaarverslag van het Hof van Cassatie van België 2021*, Brussel, Larcier, 2021, 263-267.

beschouwt een *clearance rate* van rond de 100 pct. of hoger als een indicator voor een efficiënt werkende justitie².

Aangezien het totaal aantal in 2023 door het Hof gewezen eindbeslissingen hoger is dan het aantal nieuwe zaken dat in 2023 werd ingeschreven, bedraagt de *clearance rate* voor het Hof over de beide taalrollen en over de verschillende materies heen voor 2023 100,77 pct., wat een licht dalende globale werkvoorraad op het einde van het jaar impliceert. Voor de Nederlandstalige rol bedraagt de *clearance rate* 100,32 pct. Voor de Franstalige rol bedraagt de *clearance rate* 101,37 pct.

7. *Werkvoorraad* – Een *clearance rate* van minder dan 100 pct. duidt op een stijging van de werkvoorraad, dit is het aantal dossiers dat op het einde van het jaar nog op een eindbeslissing wacht. Een *clearance rate* van meer dan 100 pct. duidt logischerwijs op een daling van de werkvoorraad. Meer concreet is de globale werkvoorraad over de beide taalrollen heen gedaald van 1.559 eenheden in 2022 naar 1.538 eenheden in 2023. Dit is een daling met 1,3 pct. De werkvoorraad op de Nederlandstalige rol is met 5 eenheden tot een totaal 898 eenheden gedaald. De werkvoorraad op de Franse rol is met 16 eenheden tot een totaal van 640 eenheden gedaald.

Zoals reeds in eerdere jaarverslagen werd gesignaleerd, past bij een analyse van de openstaande werkvoorraad van het Hof een belangrijke kanttekening. Het Hof kon namelijk omwille van diverse redenen die eigen zijn aan de cassatieprocedure, een niet-verwaarloosbaar deel van de zaken dat tot zijn werkvoorraad behoort (ongeveer 10 à 15 pct. van zijn werkvoorraad), niet definitief in 2023 behandelen:

- voor de zaken in civiele materies die in de laatste drie maanden van 2023 op de algemene rol van het Hof werden ingeschreven, werd de behandeling van het cassatieberoep niet aangevat, omdat de termijn die de verweerder toebedeeld krijgt om zijn memorie van antwoord in te dienen, pas in 2024 verstrijkt;
- in een aantal zaken die tot de openstaande werkvoorraad behoren, stelde het Hof, gelet op zijn wettelijke verplichtingen ter zake, bij wijze van tussenarrest (in 2023 of eerder) een prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof, het Benelux Gerechtshof of het Hof van Justitie van de Europese Unie en werd daarop in de loop van 2023 nog geen antwoord ontvangen, zodat de definitieve afhandeling van de desbetreffende zaken door het Hof moet worden uitgesteld.

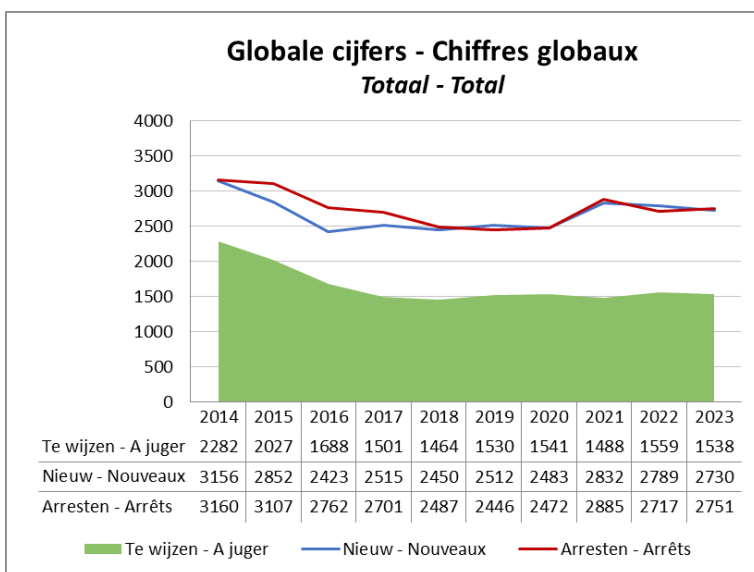
8. *Grafieken* – De onderstaande grafieken geven een overzicht van de evolutie over een tijdspanne van tien jaar van de jaarlijkse instroom, de jaarlijkse uitstroom en de daaruit resulterende werkvoorraad aan het einde van elk jaar. In de jaarlijkse uitstroom zijn enkel de eindarresten en dus geen tussenarresten opgenomen.

De evolutie van de jaarlijkse instroom en de jaarlijkse uitstroom wordt op deze grafieken door middel van een trendlijn weergegeven. De evolutie van de openstaande werkvoorraad daarentegen wordt door middel van een ingekleurd (groen) vlak afgebeeld. Dit laat toe om de verhouding van de op het einde van elk jaar openstaande werkvoorraad tot jaarlijkse instroom en uitstroom beter te visualiseren.

² Zie CEPEJ, *Systèmes judiciaires européens – Rapport d'évaluation de la CEPEJ – Cycle d'évaluation 2020 (données 2018)*, Deel 1, *Tableaux, graphiques et analyses*, s.l., Raad van Europa, 2020, p. 107 e.v. (beschikbaar via <https://rm.coe.int/evaluation-report-part-1-english/16809fc058>).

Deze grafieken brengen de hierboven besproken evolutie duidelijk naar voren: tussen 2016 en 2020 blijft de jaarlijkse instroom nagenoeg constant (ongeveer 2.500 nieuwe zaken per jaar), maar in 2021 kent zij een plotse stijging (naar meer dan 2.800 nieuwe zaken) die zich in 2022 en 2023 afvlakt op een niveau licht onder de piek van 2021 (op ongeveer 2.750 nieuwe zaken).

De stabilisering van de jaarlijkse instroom tussen 2016 en 2020 (na een eerdere zware piek in de periode 2010-2014) was te danken aan enerzijds de wijziging van de cassatieprocedure in strafzaken bij wet van 14 februari 2014³ en anderzijds de wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie (de zogenaamde Potpourri II-wet)⁴. Beide wetten beoogden (onder meer) een daling van het werkvolume in strafzaken (en aldus ook van het totale werkvolume)⁵. Evenwel werd een deel van die hervorming in 2017 door het Grondwettelijk Hof vernietigd. Het Hof drukte toen reeds de verwachting uit dat zulks zou leiden tot een nieuwe stijging van de werklust van het Hof (zie hierover ook *infra*). Vastgesteld wordt thans dat, inderdaad, het effect van de wetgeving van 2014 en 2016 grotendeels teniet is gedaan: de jaarlijkse instroom in de periode 2021-2023 bevindt zich nagenoeg terug op het niveau van 2015.

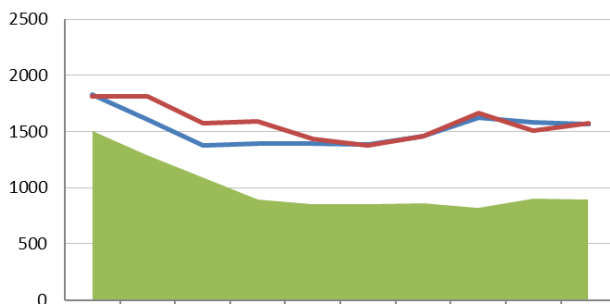

³ In werking getreden op 1 februari 2015.

⁴ In werking getreden op 29 februari 2016.

⁵ Zie hierover meer in detail B. DECONINCK, I. COUWENBERG, F. PARREIN, P. BRULEZ en A. BAYRAK, “Een cijfermatige doorlichting van de rechtspraak van het Hof in de periode 2000-2020; Stof tot nadenken!” in *Jaarverslag van het Hof van Cassatie van België 2021*, Brussel, Larcier, 2021, 236-244.

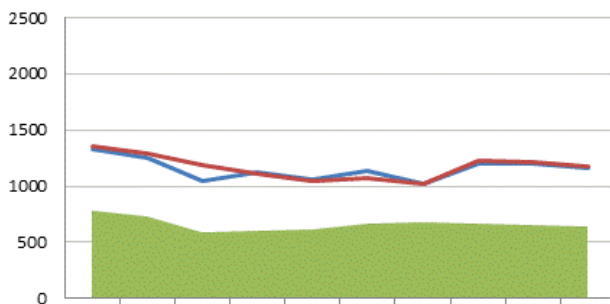
Globale cijfers - Chiffres globaux
Nederlandse taalrol - Rôle néerlandais

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Te wijzen - A juger	1505	1294	1095	897	852	858	861	825	903	898
Nieuw - Nouveaux	1831	1605	1374	1392	1391	1381	1460	1627	1585	1566
Arresten - Arrêts	1809	1816	1573	1590	1436	1375	1457	1663	1507	1571

Te wijzen - A juger Nieuw - Nouveaux Arresten - Arrêts

Globale cijfers - Chiffres globaux
Franse taalrol - Rôle français

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Te wijzen - A juger	777	733	593	604	612	672	680	663	656	640
Nieuw - Nouveaux	1325	1247	1049	1123	1059	1131	1023	1205	1204	1164
Arresten - Arrêts	1351	1291	1189	1111	1051	1071	1015	1222	1210	1180

Te wijzen - A juger Nieuw - Nouveaux Arresten - Arrêts

De onderstaande tabel geeft de evolutie van de globale instroom per ressort over de laatste tien jaar weer.

Instroom per ressort - Globaal										
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antwerpen	541	432	344	360	429	466	464	557	466	481
Brussel N	211	167	157	153	174	143	160	198	176	215
Brussel F	357	314	256	270	291	305	275	321	379	386
Gent	511	420	327	251	322	314	404	354	423	405
Luik	317	312	245	248	242	258	278	329	308	254
Bergen	166	175	132	117	155	157	143	185	162	144
Arbh. Antwerpen	22	24	28	27	27	28	26	24	14	19
Arbh. Brussel N	16	28	6	8	19	9	20	18	12	7
Arbh. Brussel F	52	38	51	37	43	24	32	26	21	39
Arbh. Gent	21	26	33	14	15	19	12	20	41	18
Arbh. Luik	35	55	30	46	35	29	33	33	27	30
Arbh. Bergen	25	9	9	10	12	18	18	9	10	15
Ass.	27	36	22	22	5	13	17	19	24	21
Rb.	156	161	154	151	151	156	174	147	145	135
Or.	14	9	10	11	10	77	8	16	1	3
Arbrb.	0	0	13	9	5	4	4	2	0	2
Corr.	405	408	359	416	325	294	197	387	393	384
Jeugdrb.	0	0	0	2	0	1	0	0	0	1
Vred.	17	14	37	28	18	22	16	9	12	8
Pol.	5	17	11	7	17	8	6	10	9	10
Overige	258	207	199	328	155	167	197	168	166	153
Totaal	3156	2852	2423	2515	2450	2512	2484	2832	2789	2730

2. Analyse van de eindarresten en cassatiepercentage

9. *Inleidend* – Bij een meer inhoudelijke analyse van de in 2023 gevelde eindbeslissingen dient een onderscheid te worden gemaakt tussen civiele materies en penale materies. Het aantal gevallen waarin tot een cassatie van de bestreden beslissing wordt beslist⁶, is in civiele materies immers beduidend hoger dan in penale materies. Dit houdt verband met de verplichte tussenkomst van een advocaat bij het Hof van Cassatie in C-, S- en D-zaken, wat in P-zaken niet vereist is (cf. *infra*), met een hogere “succesratio” in dergelijke civiele materies tot gevolg. In F-zaken is de tussenkomst van een advocaat bij het Hof van Cassatie evenmin vereist, maar de praktijk leert dat de rechtszoekende in fiscale materies, en dit veel meer dan in P-zaken, toch op een advocaat bij het Hof van Cassatie beroep doet, wat de slaagkansen van een cassatieberoep verhoogt (cf. *infra* bij de bespreking van de cijfers op de F-rol).

10. *Civiele materies* – In civiele materies besloot het Hof in 2023 in 40,6 pct. van de eindarresten tot een cassatie van de bestreden beslissing. In 54,1 pct. werd tot een verwerping van het cassatieberoep besloten⁷.

De overige eindarresten in civiele materies betreffen beslissingen inzake wrakingsvorderingen, vorderingen tot onttrekking of verzoeken tot afstand. In 2023 heeft het Hof zich in civiele materies meer bepaald uitgesproken over:

- 8 wrakingsvorderingen (waarvan 4 aan Nederlandstalige zijde en 4 aan Franstalige zijde)⁸. Al deze vorderingen werden verworpen.
- 25 vorderingen tot onttrekking (waarvan 14 aan Nederlandstalige zijde en 11 aan Franstalige zijde), hetzij omdat een rechter gedurende meer dan zes maanden heeft verzuimd uitspraak te doen, hetzij wegens gewettigde verdenking. In 21 gevallen (11 aan Nederlandstalige zijde en 10 aan Franstalige zijde) werd tot een onttrekking besloten⁹.

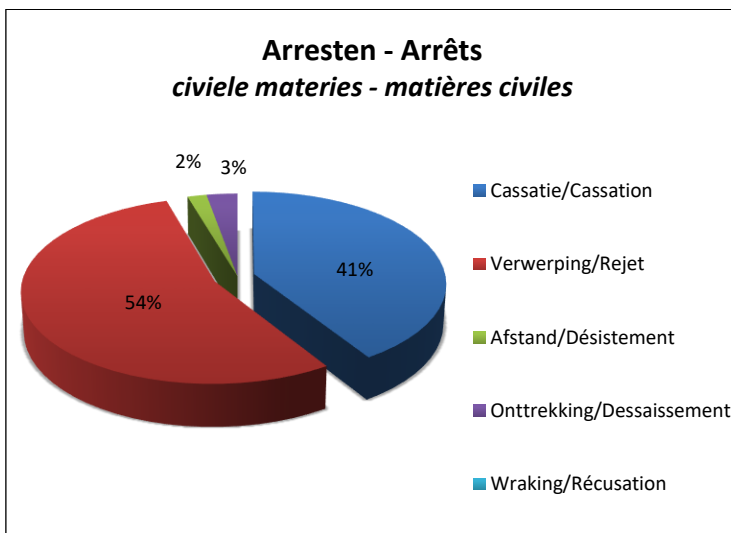
In 13 zaken (waarvan 10 aan Nederlandstalige zijde en 3 aan Franstalige zijde) werd een afstand geakteerd.

⁶ Het cassatiepercentage drukt de verhouding uit tussen het aantal zaken voor het Hof waarin het tot een cassatie beslist en het totaal aantal zaken voor het Hof (al dan niet in een welbepaalde materie).

⁷ Het Hof houdt in civiele materies geen afzonderlijke cijfers bij over het aantal gevallen waarin het tot de onontvankelijkheid van een cassatieberoep beslist. Deze gevallen, die door de verplichte tussenkomst van een cassatieadvocaat in burgerlijke en sociale zaken en tuchtzaken eerder zeldzaam zijn, worden als een verwerping geregistreerd.

⁸ In dit aantal zijn enkel de wrakingsverzoeken begrepen die door het Hof worden behandeld, met name verzoeken tot wraking van één of meerdere magistraten van het Hof en verzoeken tot wraking van één of meerdere magistraten van de instantie in hoger beroep (zowel hoven van beroep als tuchtinstanties in hoger beroep). Zijn niet in dit aantal begrepen, de cassatieberoepen tegen beslissingen in hoger beroep met betrekking tot een wrakingsverzoek dat in eerste aanleg werd ingediend. Het Hof behandelt deze zaken immers als gewone cassatieberoepen. Zie bijlage 1 bij de cijfertekst voor een meer uitgebreide toelichting bij de verschillende wrakingszaken die het Hof behandelt.

⁹ In het onderstaand taartdiagram (evenals de onderstaande tabel) worden onder ‘onttrekking/dessaisissement’ en ‘wraking/récusation’ enkel de zaken weergegeven waarin het Hof effectief tot een wraking of onttrekking heeft besloten. Zaken waarin het Hof de onttrekking of wraking heeft geweigerd, worden in het taartdiagram (en de onderstaande tabel) als een ‘verwerping/rejet’ geregistreerd.

Het cassatiepercentage in civiele materies in 2023 is in overeenstemming met het cassatiepercentage van de laatste vijf jaar.

Cassatiepercentage civiele materies – Evolutie						
		2019	2020	2021	2022	2023
Cassatie	N	45%	37%	44%	38%	41%
	F	35%	31%	23%	33,5%	40%
	N+F	41%	34%	34%	36%	40,5%
Verwerping	N	52%	51%	50%	55,5%	52,5%
	F	58%	62%	51%	61,5%	56%
	N+F	55%	56%	51%	58%	54%
Afstand	N	1%	2%	2%	2,5%	2,5%
	F	4%	2%	18%	2,5%	1%
	N+F	2%	2%	9%	2,5%	2%
Onttrekking	N	0,5%	9%	2%	2%	2,5%
	F	2%	5%	8%	2,5%	3%
	N+F	1%	7%	5%	2,5%	3%
Overige	N	1,5%	2%	0%	1%	0%
	F	1%	0%	0%	0%	0%
	N+F	1%	1%	0%	1%	0%

De onderstaande tabel geeft voor de in 2023 uitgesproken arresten de cassatiepercentages in civiele materies per ressort weer, met een evolutie over de laatste tien jaar. Deze cijfers moeten steeds met de nodige omzichtigheid worden behandeld, in het bijzonder wanneer een cassatiepercentage plots afwijkt van het cassatiepercentage in voorgaande jaren. Wanneer bv. de instroom van zaken uit een bepaald ressort laag is, dan is de kans op extreme cijfers – in de een of andere zin – hoog, wat statistisch een verkeerd of ongenueanceerd beeld kan opleveren. Ook bv. het

feit dat een groot aantal eisers in verschillende zaken met eenzelfde rechtsvraag die door eenzelfde ressort werden behandeld, gelijktijdig cassatieberoep aantekent (zgn. reeksen van zaken), kan een vertekend beeld opleveren. Het staat aan de hoven en rechtbanken om deze cijfers te evalueren.

Cassatiepercentage civiele materies per ressort – Evolutie										
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antwerpen	35%	32%	28%	34%	41%	47%	36%	53%	38%	31%
Brussel N	44%	52%	40%	44%	33%	54%	51%	41%	40%	45%
Bruxelles F	28%	36%	26%	28%	24%	24%	18%	59%	54%	34%
Gent	31%	26%	29%	34%	34%	35%	29%	40%	30%	40%
Liège	32%	35%	33%	35%	28%	35%	28%	29%	40%	44%
Mons	42%	31%	42%	35%	28%	46%	29%	31%	45%	27%
Arbh. Antwerpen	41%	41%	63%	33%	67%	42%	54%	58%	44%	29%
Arbh. Brussel N	56%	47%	56%	65%	33%	45%	30%	60%	55%	20%
Arbh. Bruxelles F	36%	44%	47%	30%	35%	32%	21%	4%	50%	27%
Arbh. Gent	44%	42%	50%	20%	31%	56%	22%	44%	55%	94%
Arbh. Liège	43%	43%	36%	63%	41%	61%	38%	22%	62%	67%
Arbh. Mons	33%	52%	71%	44%	33%	78%	67%	78%	50%	25%
Rb.	51%	45%	47%	43%	40%	54%	43%	43%	44%	48%
Or.	33%	39%	40%	39%	67%	53%	29%	8%	50%	50%
Arbrb.	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	NA	0%
Vred.	100%	60%	97%	87%	50%	90%	75%	60%	33%	100%
Pol.	87%	100%	95%	87%	50%	90%	75%	67%	33%	90%
Tucht	26%	43%	18%	12%	32%	71%	73%	14%	29%	11%
Overige	6%	0%	10%	2%	54%	6%	12%	NA	0%	0%
Algemeen	38%	35%	39%	32%	34%	41%	34%	34%	36%	41%

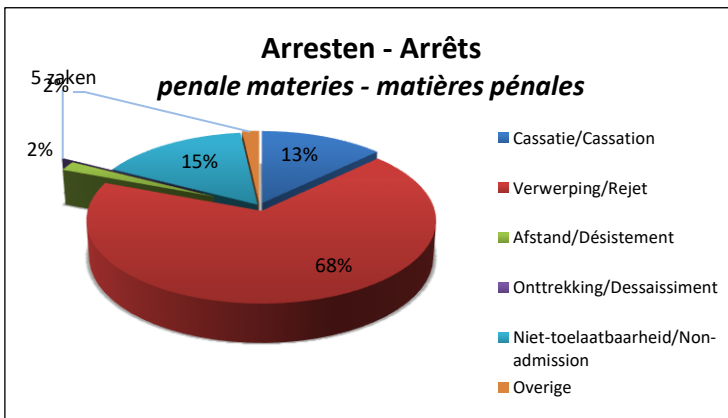
Opvallend is het traditioneel zeer hoge cassatiepercentage in zaken die afkomstig zijn van instanties die in eerste en laatste aanleg oordelen, zoals de vredegerechten en de politierechtbanken. Het jaar 2023 is daarop geen uitzondering. Het cassatiepercentage voor de vredegerechten en de politierechtbanken bedraagt respectievelijk 100 en 90 pct. Ook in zaken die afkomstig zijn van de rechtbanken van eerste aanleg en de ondernemingsrechtbanken is het cassatiepercentage meestal relatief hoog, zo ook in 2023, met cassatiepercentages van respectievelijk 48 en 50 pct.

11. *Penale materies* – In penale zaken is het cassatiepercentage, zoals vermeld, beduidend lager dan in civiele materies: in 2023 bedraagt dit percentage 12,9 pct., terwijl in 67,9 pct. van de eindarresten in strafzaken tot een verwerping van het cassatieberoep werd besloten.

In P-zaken houdt het Hof tevens afzonderlijke statistieken bij over het aantal beschikkingen van niet-toelaatbaarheid. De wet van 14 februari 2014 voerde namelijk een versnelde en niet-tegensprekelijke procedure in die het mogelijk maakt ongemotiveerde of kennelijk niet-ontvankelijke of ongegronde cassatieberoepen niet-toelaatbaar te verklaren en aldus versneld af te handelen, waardoor sneller tot de strafuitvoering kan worden overgegaan. Het Hof kan deze controle desnoods ambtshalve uitoefenen. In 2023 heeft het Hof 280 beschikkingen van niet-toelaatbaarheid gewezen (194 in het Nederlands en 86 in het Frans), goed voor 15,6 pct. van het totaal aantal eindarresten in strafzaken.

Ook in penale materies betreffen de overige zaken voornamelijk beslissingen inzake wrakingsvorderingen, vorderingen tot onttrekking of verzoeken tot afstand. In 2023 heeft het Hof zich in penale materies moeten uitspreken over:

- 5 wrakingsvorderingen (waarvan 2 aan Nederlandstalige zijde en 3 aan Franstalige zijde)¹⁰. Al deze wrakingsvorderingen werden verworpen.
- 5 vorderingen tot onttrekking (allen aan Franstalige zijde), hetzij omdat een rechter gedurende meer dan zes maanden heeft verzuimd uitspraak te doen, hetzij wegens gewettigde verdenking. In 1 geval werd tot een onttrekking besloten¹¹. In 33 zaken (13 aan Nederlandstalige zijde en 20 aan Franstalige zijde) werd een afstand geakteerd.

¹⁰ In dit aantal zijn enkel de wrakingsverzoeken begrepen die door het Hof worden behandeld, met name verzoeken tot wraking van één of meerdere magistraten van het Hof en verzoeken tot wraking van één of meerdere magistraten van de instantie in hoger beroep. Zijn niet in dit aantal begrepen, de cassatieberoepen tegen beslissingen in hoger beroep met betrekking tot een wrakingsverzoek dat in eerste aanleg werd ingediend. Het Hof behandelt deze zaken immers als gewone cassatieberoepen. Zie bijlage 1 bij de cijfertekst voor een meer uitgebreide toelichting bij de verschillende wrakingszaken die het Hof behandelt.

¹¹ In het onderstaand taartdiagram (evenals de onderstaande tabel) worden onder ‘onttrekking/dessaissement’ en ‘wraking/récusation’ enkel de zaken weergegeven waarin het Hof effectief tot een wraking of onttrekking heeft besloten. Zaken waarin het Hof de onttrekking of wraking heeft geweigerd, worden in het taartdiagram (en de onderstaande tabel) als een ‘verwerping/rejet’ geregistreerd.

Het cassatiepercentage in penale zaken in 2023 is in overeenstemming met het cassatiepercentage van de laatste vijf jaar, zoals blijkt uit de onderstaande tabel.

Cassatiepercentage penale materies – Evolutie						
		2019	2020	2021	2022	2023
Cassatie	N	13%	13%	14%	13%	13%
	F	14%	15%	14%	12%	13%
	N+F	13%	14%	14%	13%	13%
Verwerping	N	61%	61%	63%	61%	66%
	F	62%	64%	65%	71%	70%
	N+F	61%	62%	64%	66%	68%
Afstand	N	4%	3%	2%	1,5%	1,5%
	F	5%	5%	3%	2,5%	2,5%
	N+F	4%	4%	3%	2%	2%
Onttrekking	N	0,5%	0%	0,2%	0,3%	0%
	F	0,5%	0,5%	0,2%	0,3%	0,1%
	N+F	0,5%	0%	0,2%	0,3%	0,1%
Niet-toelaatbaarheid	N	21%	22%	20%	21%	19%
	F	18%	14%	15%	12%	11%
	N+F	20%	19%	18%	17%	15,5%
Overige	N	0,5%	1%	0,8%	3,2%	0,5%
	F	0,5%	1,5%	2,8%	2,2%	3,4%
	N+F	0,5%	1%	0,8%	2,7%	1,4%

De volgende tabel geeft voor de in 2023 uitgesproken arresten de cassatiepercentages in penale materies per ressort weer met de evolutie over de laatste tien jaar.

Cassatiepercentage penale materies per ressort – Evolutie										
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antwerpen	13%	7%	11%	12%	8%	8%	9%	7%	9%	8%
Brussel N	12%	7%	18%	18%	15%	11%	14%	9%	40%	12%
Bruxelles F	7%	14%	11%	14%	15%	56%	12%	16%	9%	8%
Gent	10%	7%	10%	16%	13%	8%	10%	13%	13%	12%
Liège	8%	10%	11%	11%	12%	10%	17%	7%	12%	12%
Mons	19%	9%	28%	37%	22%	13%	20%	15%	8%	15%
Ass.	11%	21%	13%	20%	20%	0%	25%	0%	11%	17%
Corr.	20%	17%	20%	24%	20%	25%	22%	27%	21%	24%
Rb.	0%	NA	100%	0%	NA	0%	NA	0%	NA	0%

Pol.	0%	NA	0%	33%	78%	0%	100%	0%	100%	100%
Overige	12%	11%	9%	12%	7%	10%	10%	8%	8%	10%
Algemeen	13%	11%	14%	17%	15%	13%	14%	14%	13%	13%

Het blijkt dat in penale materies het cassatiepercentage in zaken afkomstig van de correctionele rechtbanken relatief hoog is. In 2023 besloot het Hof in 24 pct. van dergelijke zaken tot een cassatie van de bestreden beslissing, terwijl het gemiddeld cassatiepercentage in penale materies in 2023, zoals aangegeven, slechts 13 pct. bedraagt. De instroom uit de politierechtbanken is te beperkt om uit dit cassatiepercentage enige betekenisvolle gevolgen af te leiden.

3. Globale voortgang van de zaken

12. Een permanente bezorgdheid van het Hof is de bewaking van de voortgang van de zaken. De voortgang van de zaken wordt daarbij op twee manieren gemeten. Enerzijds wordt de behandelingstermijn of doorlooptijd van de zaken met een eindarrest in 2023 gemeten. Anderzijds wordt gemeten hoe lang de op het einde van 2023 nog te beslissen zaken reeds op de griffie van het Hof zijn ingeschreven.

13. Opnieuw moet bij deze bespreking een onderscheid tussen civiele materies en penale materies worden gemaakt. Gelet op stringentere termijnregelingen in een niet onaanzienlijk deel van de strafzaken, worden zij immers op een veel kortere termijn afgehandeld dan civiele zaken, zodat een globale bespreking van de voortgang van de zaken zonder dit onderscheid een te vertekend beeld zou geven van de voortgang van de zaken voor het Hof.

- In penale zaken is het Hof verplicht om over sommige zogenaamde “dringende” cassatieberoepen, zoals cassatieberoepen inzake voorlopige hechtenis en het Europees aanhoudingsbevel of tegen beslissingen van de strafuitvoeringsrechtbank of de kamer voor bescherming van de maatschappij, binnen een wettelijk bepaalde – vrij korte (15 respectievelijk 30 dagen) – termijn uitspraak te doen. In 2023 betrof 35,2 pct. van de uitgesproken eindarresten een dergelijke dringende zaak.

Ook andere P-zaken, waarover het Hof niet binnen een wettelijk bepaalde termijn uitspraak moet doen, worden gelet op hun aard dringend behandeld. Het betreft onder meer cassatieberoepen tegen beslissingen over de bestuurlijke vrijheidsberoving van vreemdelingen of personen van wie de uitlevering wordt gevraagd, waar artikel 5 EVRM een beslissing op korte termijn vereist over de wettigheid van de vrijheidsberoving. In 2023 betrof 4,1 pct. van de door de penale kamer uitgesproken zaken een dergelijke zaak. Cassatieberoepen tegen beslissingen over wrakingsverzoeken komen hiervoor eveneens in aanmerking, gelet op hun stremmend karakter op het verdere verloop van de procedure. 1,2 pct. van de in 2023 door de tweede kamer uitgesproken arresten betrof een dergelijk verzoek.

Aldus werden in totaal 40,5 pct. van de in 2023 uitgesproken P-zaken dringend behandeld. Dit percentage gaat globaal genomen in stijgende lijn: in 2020 ging het om 35,1 pct., in 2021 om 33,8 pct. en in 2022 om 37,2 pct.

- In civiele zaken vangt de raadsheer-rapporteur, niettegenstaande de inschrijving van een zaak op de rol, het onderzoek van het cassatieberoep doorgaans niet aan vóór het verstrijken van de termijn die de verwerende partij toebedeeld krijgt om een memorie van antwoord in te dienen, met een wachtperiode voor de behandeling en een impact op de voortgang van deze zaken tot gevolg. Die termijn bedraagt in de regel drie maanden vanaf de betekening van het cassatieberoep. In strafzaken daarentegen kan de raadsheer-rapporteur het ambtshalve onderzoek van het cassatieberoep in theorie onmiddellijk aanvangen, al zal in de praktijk ook in niet-dringende strafzaken de raadsheer-rapporteur het onderzoek doorgaans pas aanvangen nadat de termijn van 2 maanden voor de eisende partij om een memorie neer te leggen, is verstreken.

14. De voortgang van de G-zaken wordt aan het einde van deze tekst besproken.

a) Doorlooptijd van de in 2023 uitgesproken arresten

15. De doorlooptijd of behandelingstermijn van de in 2023 uitgesproken eindarresten meet de tijdspanne die verstrijkt tussen de inschrijving van het dossier op de algemene rol van het Hof en de einduitspraak van het Hof in 2023, en omvat bijgevolg ook de voormelde wachtperiode in sommige zaken, waarvan de behandeling nog niet kan worden aangevat.

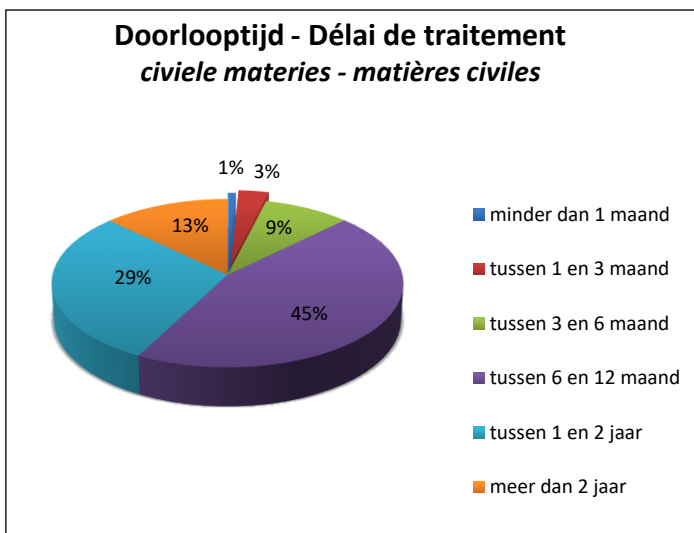
16. *Gemiddelde doorlooptijd* – Voor de in 2023 uitgesproken eindarresten in *civiele materies* bedraagt de gemiddelde doorlooptijd over de beide taalrollen heen 13,95 maanden. De gemiddelde doorlooptijd in civiele materies is aldus in 2023 met iets meer dan een maand gedaald in vergelijking met 2022. Die daling is te wijten aan een daling van de gemiddelde doorlooptijd van de Franstalige arresten met bijna 2,5 maanden in vergelijking met 2022. In Nederlandstalige civiele materies is de gemiddelde doorlooptijd nagenoeg stabiel gebleven, op 13,78 maanden.

De gemiddelde doorlooptijd in *penale materies* bedraagt in 2023 globaal 2,63 maanden. De gemiddelde doorlooptijd in penale materies in 2023 is daarmee nagenoeg identiek aan de gemiddelde doorlooptijd in de voorgaande twee jaren. Aan Nederlandstalige zijde bedraagt de gemiddelde doorlooptijd in penale materies 2,72 maanden, aan Franstalige zijde 2,51 maanden.

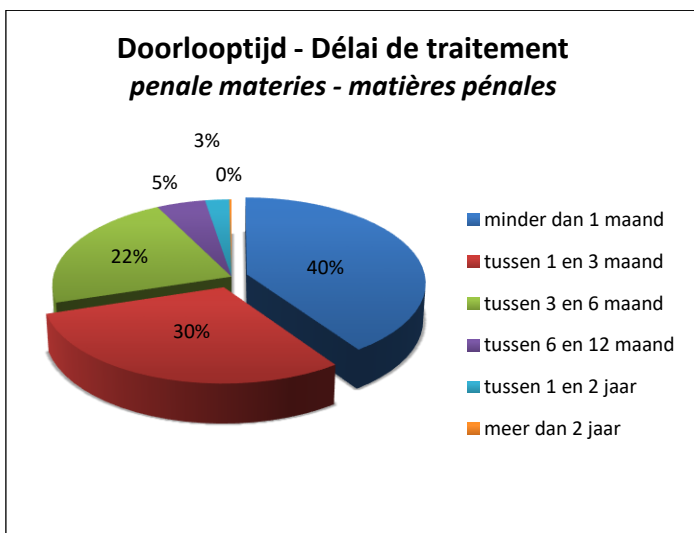
Evolutie van de gemiddelde doorlooptijd – Globaal						
		2019	2020	2021	2022	2023
Civiele materies	N	15,93	13,77	14,61	13,79	13,78
	F	12,28	14,74	15,31	16,64	14,19
	N+F	14,35	14,15	14,89	15,03	13,95
Penale materies	N	3,46	2,80	2,62	2,67	2,72
	F	2,75	2,94	2,36	2,41	2,51
	N+F	3,16	2,85	2,52	2,56	2,63

17. *Doorlooptijd meer in detail* – Omdat gemiddelden aan extremen onderhevig kunnen zijn, is het nuttig de doorlooptijd van de in 2023 uitgesproken eindarresten meer in detail te bespreken.

In civiele materies werd 58 pct. van de in 2023 uitgesproken zaken behandeld op een termijn van minder dan één jaar en 87 pct. op een termijn van minder dan twee jaar. Wanneer men rekening houdt met de hierboven beschreven wachtperiode voor de rapporteur alvorens deze het onderzoek van het dossier kan aanvatten, kan worden vastgesteld dat voor de grote meerderheid van zaken, zowel in de Nederlandstalige als in de Franstalige afdeling, minder dan een jaar verloopt tussen de dag waarop de rapporteur het dossier krijgt en de dag waarop een eindarrest wordt uitgesproken.

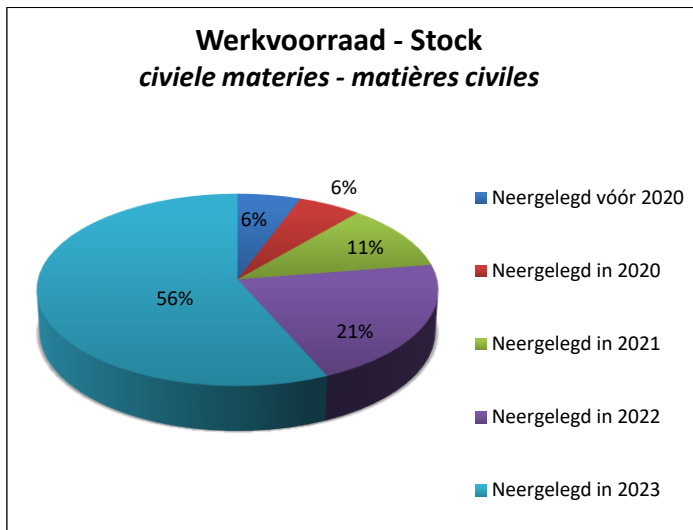

In penale materies werd 70 pct. van de in 2023 uitgesproken zaken op een termijn van minder dan 3 maanden en maar liefst 92 pct. op een termijn van minder dan 6 maanden behandeld.

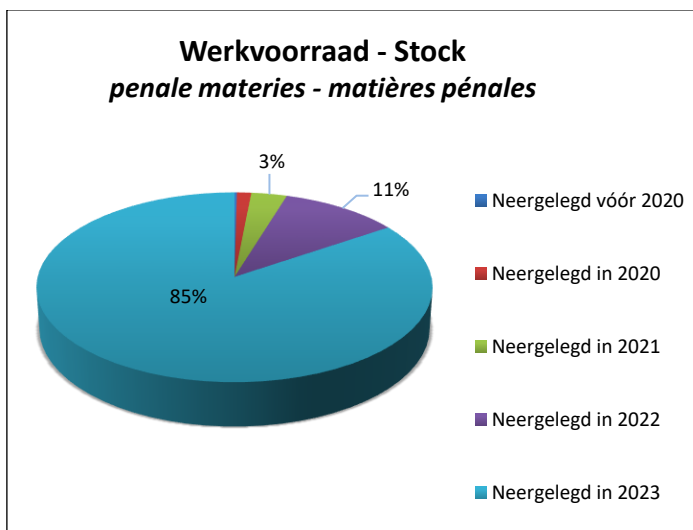

b) Voortgang van de openstaande werkvoorraad

18. De op het einde van 2023 openstaande werkvoorraad bedraagt in civiele materies 1.044 eenheden. 56 pct. van deze openstaande werkvoorraad werd in 2023 op de griffie van het Hof ingediend.

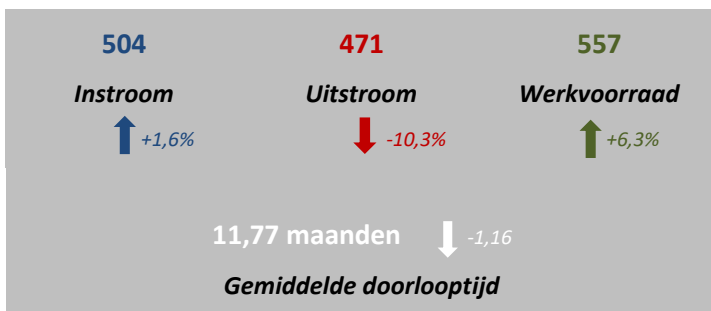
In penale materies bedraagt de op het einde van 2023 openstaande werkvoorraad 463 eenheden. 85 pct. van die dossiers werd in 2023 ingediend.

II. Gegevens per materie

1. C-zaken

19. Iets meer dan de helft van de raadsheren van het Hof is belast met de behandeling van de vaak complexe C-zaken, waarvoor ook de bijstand van een advocaat bij het Hof van Cassatie is vereist. De Cassatiebalie vervult aldus in deze zaken een filterfunctie voor de toegang tot het Hof, waarvan het nut niet meer hoeft te worden aangetoond.

a) Instream, uitstroom en werkvoorraad

20. *Instream* – In 2023 lijkt de dalend trend in de instroom van het totaal aantal nieuwe C-zaken gedurende de drie voorgaande jaren zich voorzichtig om te buigen. In 2020, 2021 en 2022 daalde de instroom aan nieuwe C-zaken telkens met ongeveer 9 pct. ten aanzien van het voorgaande jaar. In 2023 is het aantal nieuwe zaken opnieuw licht gestegen, met 1,6 pct. ten aanzien van 2022, tot 504 eenheden. Dat neemt vanzelfsprekend niet weg dat, bekeken over een langere periode van tien jaar, de instroom aan nieuwe C-zaken nog steeds aan de lage kant is.

De stijging van de instroom aan C-zaken in 2023 in vergelijking met 2022 tekent zich vooral af in de Nederlandstalige afdeling (+2,4 pct.). In de Franstalige afdeling is er slechts sprake van 1 bijkomende eenheid.

Van de nieuwe C-zaken die in 2023 werden ingediend, zijn er:

- 374 afkomstig van de hoven van beroep en 2 van de arbeidshoven;
- 101 afkomstig van de rechtbanken van eerste aanleg, 2 van de ondernemingsrechtbanken en 1 van een arbeidsrechtbank;
- 4 afkomstig van de vredegerichten en 6 van de politierechtbanken; en
- 14 afkomstig van overige rechtbanken.

21. *Uitstroom* – Het totaal aantal in 2023 gewezen eindarresten in C-zaken is in vergelijking met 2022 met 54 eenheden gedaald, tot 471 eenheden (een daling met 10,3 pct.). Deze daling tekent zich zowel op de Nederlandstalige als de Franstalige rol op. Het aantal eindarresten in Nederlandstalige C-zaken is gedaald van 285 naar 257 eenheden (een daling met 9,8 pct.). Het aantal eindarresten in Franstalige C-zaken is gedaald van 240 naar 214 eenheden (een daling met 10,8 pct.). Het aantal eindarresten in C-zaken ligt daarmee op het laagste niveau van de voorbije tien jaar.

Deze cijfers bevestigen hetgeen waarvoor het Hof reeds in het vorig jaarverslag heeft gewaarschuwd: het Hof beschikt niet over een minimum-buffer, waardoor het bij de afhandeling van C-zaken almaar gemakkelijker in een “gevarenzone” terecht komt. De opruststelling en vervanging of afwezigheid van een of meerdere collega’s (cf. *supra* randnr. 3) en het opnemen van leidende taken binnen het Hof door andere collega’s¹² heeft tot gevolg dat minder zaken kunnen worden voorbereid en impliceert voor de resterende raadsheren een bijkomende zittingslast. De toegenomen complexiteit van de C-zaken (maar ook van de F- en S-zaken, die door dezelfde raadsheren als de C-zaken worden behandeld) versterkt dit nog. Wanneer verschillende van die elementen samenkomen, tekent zich dat onvermijdelijk negatief af in de cijfers.

Het Hof velde naast de 471 eindarresten in C-zaken 1 Nederlandstalig en 4 Franstalige tussenarresten waarbij een prejudiciële vraag aan het Hof van justitie van de Europese Unie werd gesteld, evenals 2 Nederlandstalige tussenarresten waarbij een prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof werd gesteld.

22. Op een rechtszitting van het Hof zijn er in de regel vijf raadsheren aanwezig. Artikel 1105*bis* Gerechtelijk Wetboek biedt het Hof evenwel de mogelijkheid om de rechtszitting met drie raadsheren te houden wanneer de beslissing in verband met het cassatieberoep voor de hand ligt of niet noopt tot het beantwoorden van rechtsvragen in het belang van de eenheid van de rechtspraak of van de rechtsontwikkeling. In 2023 heeft de Nederlandstalige eerste kamer 9 rechtszittingen met drie raadsheren gehouden, waarop in totaal 55 arresten werden gewezen. De Nederlandstalige derde kamer heeft 4 rechtszittingen met drie raadsheren gehouden waarop 33 arresten in C-zaken werden gewezen. In 2023 werden dus in totaal 13 rechtszittingen met drie raadsheren gehouden, waarop 88 arresten werden gewezen. Dit is een gevoelige daling ten aanzien van voorgaande jaren. In een vorig jaarverslag¹³ is reeds gewezen op de evolutie naar meer rechtsvormende middelen en een verhoogde inhoudelijke complexiteit van de cassatieberoepen, hetgeen met zich brengt dat steeds minder dossiers aan de voorwaarden voor behandeling door een kamer van drie raadsheren beantwoorden.

23. Het parket heeft een schriftelijke conclusie neergelegd in 34,2 pct. van de in 2023 uitgesproken Nederlandstalige C-zaken (88 zaken) en in 24,3 pct. van de Franstalige C-zaken (52 zaken). In sommige zaken vindt de schriftelijke weergave van de mondelinge conclusie zijn weg naar de publicatie in de *Pasicrisie* en de *Arresten van het Hof van Cassatie*. Deze zogenaamde conclusies “in substantie” worden in de voormelde cijfers niet verrekend.

24. *Werkvoorraad* – Doordat het aantal in 2023 gewezen eindarresten in C-zaken lager is dan het aantal nieuwe C-zaken dat in 2023 op de griffie van het Hof werd ingeschreven, bedraagt de *clearance rate* in C-zaken over de twee taalrollen heen slechts 93,45 pct., wat synoniem staat voor een stijgende werkvoorraad in C-zaken.

¹² De eerste voorzitter van het Hof, die eveneens aan de Nederlandstalige eerste en derde kamer verbonden is, werd voor de behandeling van haar reguliere taken niet vervangen.

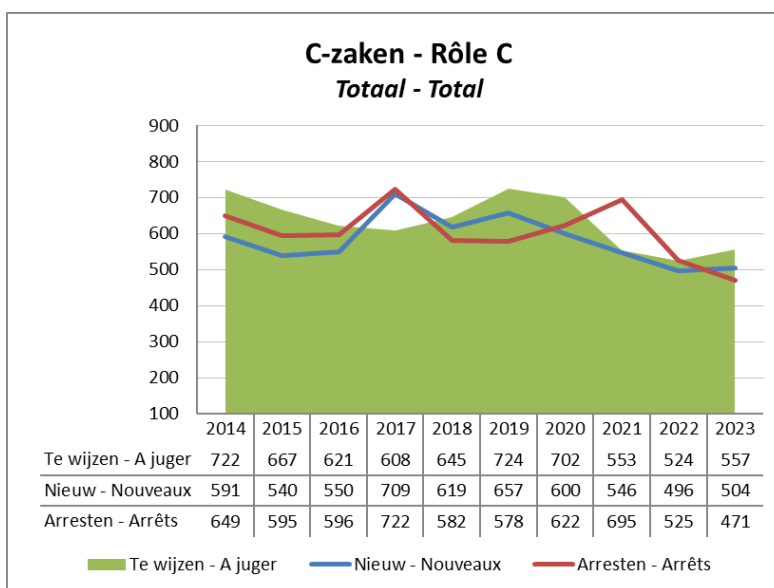
¹³ B. DECONINCK, I. COUWENBERG, F. PARREIN, P. BRULEZ en A. BAYRAK, “Een cijfermatige doorlichting van de rechtspraak van het Hof in de periode 2000-2020; Stof tot nadenken!” in *Jaarverslag van het Hof van Cassatie van België 2021*, Brussel, Larcier, 2021, 217-267.

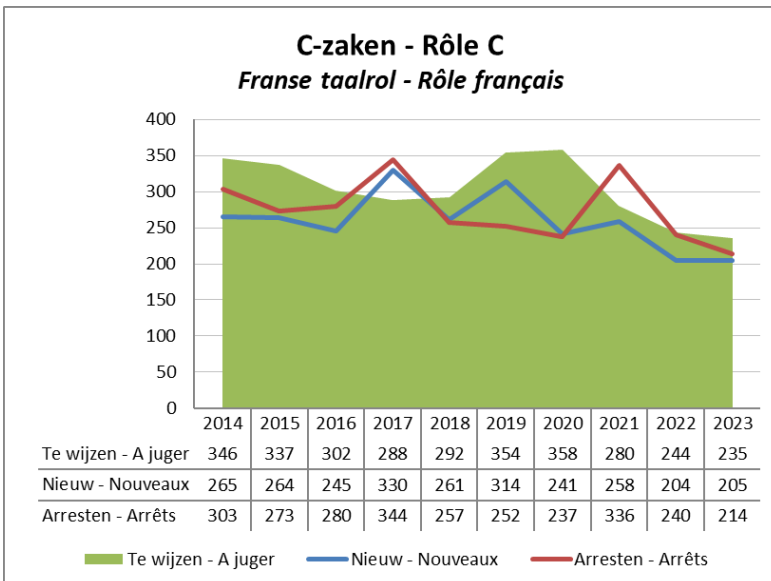
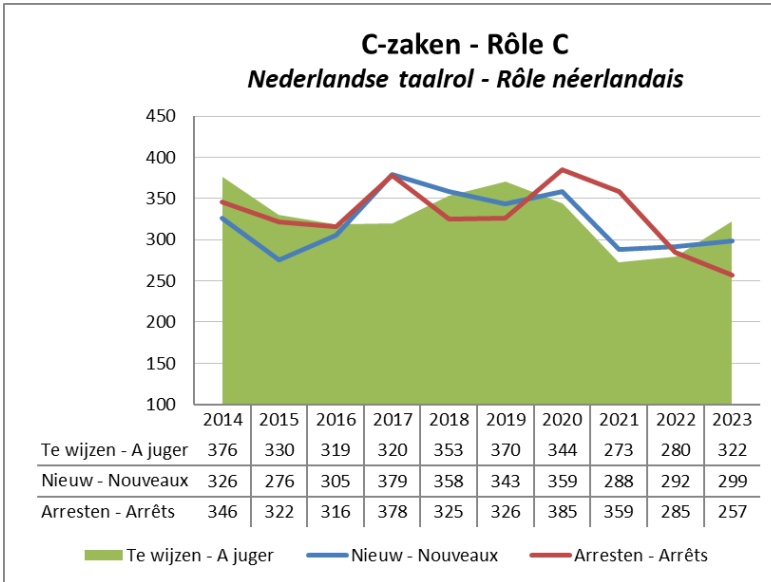
Meer concreet is de op het einde van 2023 openstaande werkvoorraad in C-zaken globaal met 33 eenheden gestegen, tot 557 eenheden (een stijging met 6,3 pct. in vergelijking met eind 2022).

De stijging van de werkvoorraad in C-zaken kan niet volledig los gezien worden van de gedaalde werkvoorraad in S-zaken (*infra*). De C-, D-, F- en S-rol werken immers als communicerende vaten, nu al die zaken door raadsheren van de eerste en derde kamer worden behandeld.

Wanneer opgesplitst over beide taalrollen, wordt vastgesteld dat de *clearance rate* in Nederlandstalige C-zaken 85,95 pct. bedraagt, terwijl zij in Franstalige C-zaken 104,39 pct. bedraagt. In Nederlandstalige C-zaken is de werkvoorraad dus gestegen, met 42 eenheden, tot 322 openstaande zaken. In Franstalige C-zaken is de werkvoorraad met 9 eenheden gedaald, tot 235 eenheden.

Bij de beoordeling van de omvang van de openstaande werkvoorraad in C-zaken moet sowieso wel rekening worden gehouden met de reeds vermelde redenen, die ervoor zorgen dat een aantal dossiers tot de werkvoorraad in C-zaken behoren, hoewel ze (nog) niet voor behandeling in aanmerking komen.

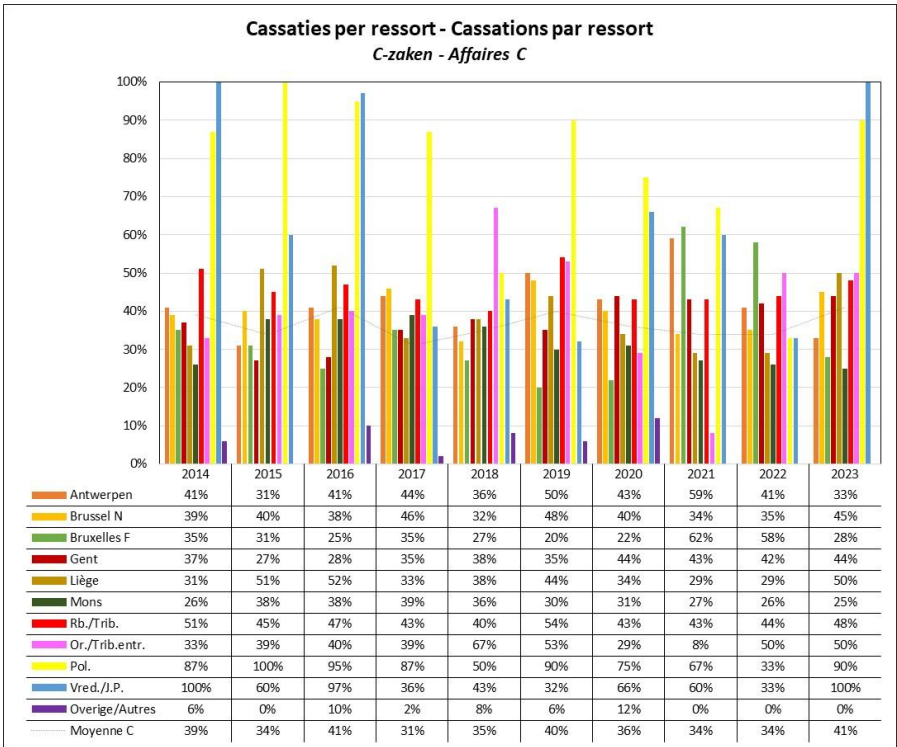
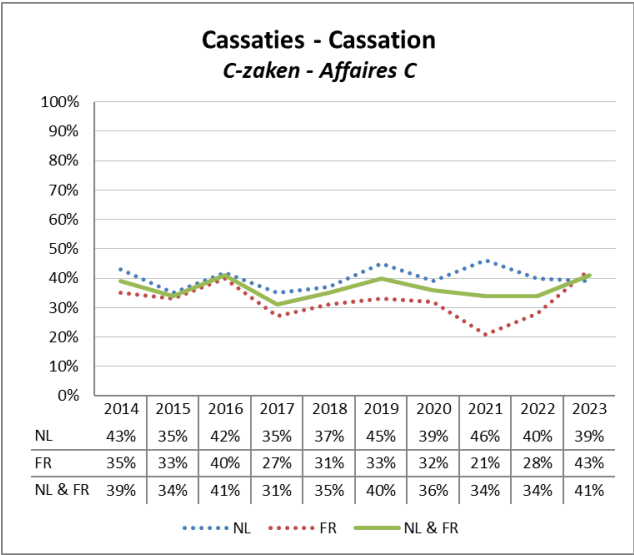

25. De onderstaande tabel geeft de evolutie van de instroom aan C-zaken per ressort over de laatste tien jaar weer.

Instroom per ressort – C-zaken										
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antwerpen	103	86	84	109	125	128	110	108	88	91
Brussel N	57	45	40	54	57	54	44	43	47	51
Bruxelles F	50	58	71	78	63	87	72	44	50	56
Gent	87	68	79	48	90	72	84	59	77	86
Liège	57	46	60	57	65	52	62	68	65	61
Mons	34	63	36	34	52	35	33	45	23	29
Arbh. Antwerpen	1	0	2	0	0	0	0	0	1	0
Arbh. Brussel N	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Arbh. Brussel F	0	0	2	0	0	0	0	1	0	0
Arbh. Gent	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Arbh. Liège	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2
Arbh. Mons	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rb.	110	121	114	118	113	118	142	111	108	101
Or.	11	9	9	11	9	76	8	14	1	2
Arbrb.	0	0	0	7	0	3	2	2	0	1
Jeugdrb.	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Corr.	0	0	0	0	1	0	1	32	0	
Vred.	8	8	25	23	15	11	12	4	4	4
Pol.	3	15	8	5	7	7	5	5	6	6
Overige	70	21	20	164	22	14	24	9	25	13
Totaal	591	540	550	709	619	657	600	546	496	557

b) Cassatiepercentage

26. Het aantal cassaties in C-zaken is in 2023 ten opzichte van 2022 gestegen en bedraagt 41 pct. Anders dan in voorgaande jaren, ligt het aantal vernietigingen in de Franstalige afdeling (43 pct.) in 2023 iets hoger dan in de Nederlandstalige afdeling (39 pct.).

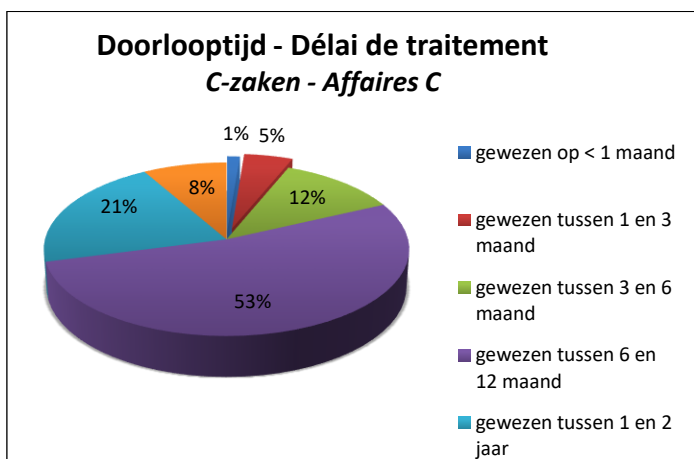
c) Voortgang van de zaken

27. *Doorlooptijd* – De gemiddelde doorlooptijd van de C-zaken met een eindarrest in 2023, bedraagt over de beide taalrollen heen 11,77 maanden, wat een verbetering met iets meer dan een maand in vergelijking met 2022 inhoudt. Het betreft de kortste gemiddelde doorlooptijd van de voorbije vijf jaar.

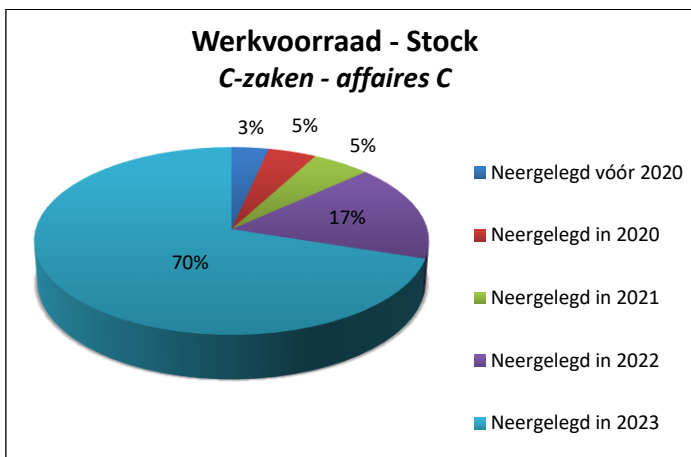
Op de Nederlandstalige rol is de gemiddelde doorlooptijd met bijna een halve maand gedaald, tot 10,48 maanden. Op de Franstalige rol is de gemiddelde doorlooptijd met iets meer dan 2 maanden gedaald, tot 13,32 maanden.

Evolutie van de gemiddelde doorlooptijd – C-zaken					
	2019	2020	2021	2022	2023
N	13,06	11,99	12,49	10,83	10,48
F	11,55	14,01	14,47	15,42	13,32
N+F	12,40	12,75	13,45	12,93	11,77

Het merendeel van de in 2023 uitgesproken C-zaken, met name 71 pct., werd uitgesproken op een termijn van minder dan 1 jaar. Dit is een verbetering ten aanzien van voorgaande jaren: in 2022 werd 66 pct. van de uitgesproken C-zaken op minder dan 1 jaar uitgesproken, in 2021 slechts 59 pct.

28. *Voortgang van de openstaande werkvoorraad* – Van de C-zaken die op het einde van 2023 tot de openstaande werkvoorraad van het Hof behoren, werd 70 pct. in 2023 op de griffie van het Hof ingeschreven. Een relatief beperkt percentage van de op het einde van 2023 nog openstaande werkvoorraad in C-zaken, met name 13 pct., betreft zaken die op het einde van 2023 reeds meer dan twee jaar op de rol van het Hof zijn ingeschreven.

2. D-zaken

a) *Instroom, uitstroom en werkvoorraad*

29. *Instroom* – Het aantal nieuwe tuchtzaken is in 2023 ten aanzien van 2022 met 3 eenheden gedaald, tot 18 nieuwe zaken. Daarvan zijn 9 zaken Nederlandstalig en 9 zaken Franstalig.

De tuchtzaken zijn afkomstig van de diverse tuchtraden in hoger beroep. Gelet op het beperkt aantal D-zaken en de grote diversiteit aan tuchtrechtelijke instanties worden geen cijfers opgenomen omtrent de exacte herkomst van deze tuchtzaken.

30. *Uitstroom* – In 2023 werd in 18 D-zaken een eendarrest uitgesproken, één zaak meer dan in 2022. Van die uitspraken zijn 8 uitspraken Nederlandstalig (een daling met 5 eenheden ten aanzien van 2022) en 10 uitspraken Franstalig (een stijging met 6 eenheden ten aanzien van 2022).

31. Het parket heeft in 2023 in 1 Nederlandstalige en 1 Franstalige D-zaak een schriftelijke conclusie neergelegd.

32. *Werkvoorraad* – Aangezien het aantal in 2023 gewezen eendarresten in D-zaken gelijke pas houdt met het aantal nieuwe D-zaken dat in 2023 werd ingeschreven, bedraagt de *clearance rate* in D-zaken 100 pct. Concreet moeten nog 24 openstaande

D-zaken worden berecht (waarvan 21 Nederlandstalige en 3 Franstalige). Gelet op het beperkt aantal D-zaken kan aan de schommeling van de voormelde cijfers evenwel weinig belang worden gehecht.

b) Cassatiepercentage

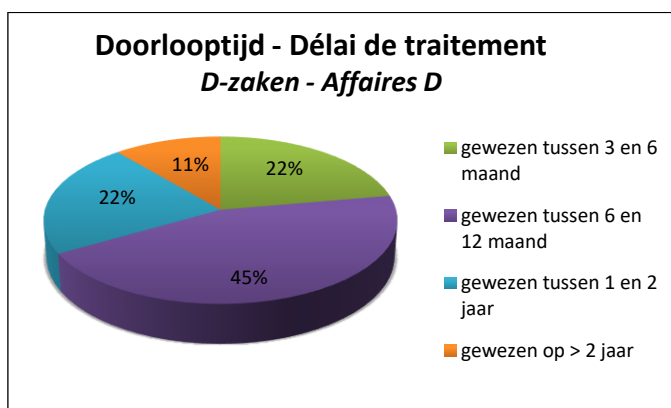
33. Het aantal cassaties in D-zaken is in 2023 ten aanzien van het jaar 2022 gedaald, tot amper 11 pct.

c) Voortgang van de zaken

34. *Doorlooptijd* – De gemiddelde doorlooptijd van de in 2023 behandelde D-zaken is ten aanzien van 2022 globaal genomen licht gedaald (met 0,78 maand) tot 12,44 maanden. In de Nederlandstalige afdeling is de gemiddelde doorlooptijd gestegen van 15,69 maanden in 2022 naar 19,2 maanden in 2023. In de Franstalige afdeling is de gemiddelde doorlooptijd gestegen van 5,20 maanden in 2022 naar 7,04 maanden in 2023¹⁴. Vermits het een gering aantal arresten in die materie betreft, kunnen uit de schommeling van de cijfers inzake de voortgang van de zaken geen pertinente conclusies worden getrokken.

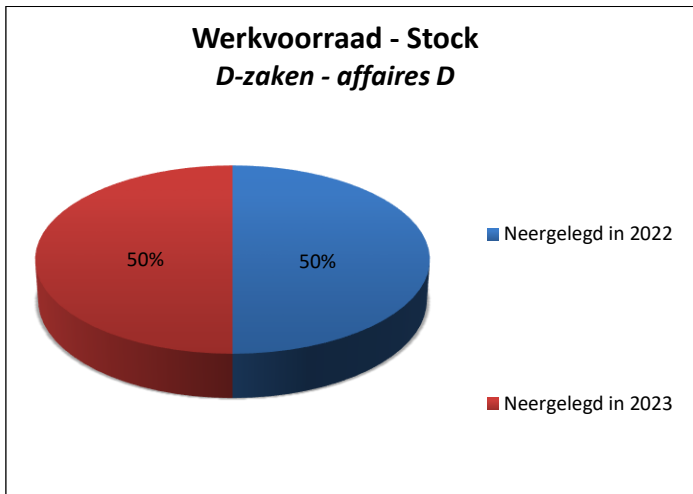
Evolutie van de gemiddelde doorlooptijd – D-zaken					
	2019	2020	2021	2022	2023
N	10,55	12,33	18,69	15,69	19,2
F	5,62	9,18	6,30	5,20	7,04
N+F	9,68	11,76	13,06	13,22	12,44

67 pct. van de in 2023 uitgesproken D-zaken werd behandeld op een termijn van minder dan één jaar; 89 pct. op een termijn van minder dan 2 jaar.

¹⁴ Het kan verbazen dat de gemiddelde doorlooptijd van de D-zaken globaal is gedaald, terwijl de gemiddelde doorlooptijd in D-zaken op de Nederlandstalige en de Franstalige rol afzonderlijk is gestegen. Het betreft slechts een schijnbare incoherentie: de gemiddelde doorlooptijd in D-zaken is in 2023 aanzienlijk korter aan de Franstalige kant dan aan de Nederlandstalige kant, terwijl het aandeel D-zaken dat in 2023 door de Franstalige kamers werd behandeld (10 van de 18 afgesloten D-zaken) veel hoger is dan in 2022 (slechts 4 van de 17 afgesloten D-zaken).

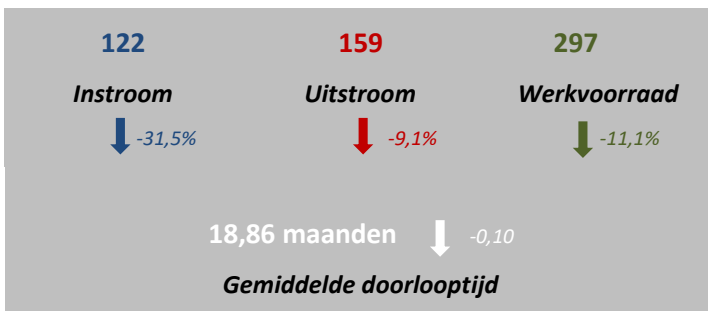
35. *Voortgang van de openstaande werkvoorraad* – 12 van de nog openstaande D-zaken werden in 2023 op de griffie van het Hof ingediend; de andere 12 openstaande D-zaken werden in 2022 ingediend.

3. F-zaken

36. De fiscale zaken vormen, na de C-zaken, het tweede grootste pakket aan zaken binnen de civiele sector in ruime zin. In 2023 is de instroom aan nieuwe fiscale zaken goed voor 16,6 pct. van de totale instroom in de civiele sector en is de uitstroom aan fiscale eindarresten goed voor 21,4 pct. van de totale uitstroom in de civiele sector.

De fiscale zaken worden door de magistraten van de eerste en derde kamer behandeld.

a) *Instroom, uitstroom en werkvoorraad*

37. *Instroom* – Het totale aantal nieuwe fiscale zaken is in 2023 ten aanzien van 2022 plots gedaald, met 56 eenheden, tot 122 zaken. Dat komt neer op een daling met 31,5 pct. De daling van de instroom aan fiscale zaken doet zich zowel op de Nederlandstalige als de Franstalige rol voor, maar is op de Franstalige rol het sterkst. Terwijl het aantal nieuwe Nederlandstalige F-zaken met 22 eenheden is gedaald, tot 87 zaken (een daling met 20,2 pct.), is het aantal nieuwe Franstalige F-zaken met 34 eenheden gedaald, tot 35 zaken (een daling met maar liefst 49,3 pct.).

Deze vrij omvangrijke daling van de fiscale instroom is onverwacht, zeker wanneer men de cijfers voor 2023 plaatst tegen de achtergrond van de steeds verder stijgende fiscale instroom in de periode 2000-2022. Het is op heden niet duidelijk of deze plotse daling van de fiscale instroom in 2023 het gevolg is van toevallige omstandigheden, dan wel meer structurele oorzaken heeft. Uiteraard volgt het Hof dit in de komende jaren van nabij op.

Alle nieuwe F-zaken die in 2023 op de griffie van het Hof werden ingeschreven, zijn afkomstig van de hoven van beroep.

38. *Uitstroom* – Tegenover 2022 is het aantal in 2023 gewezen eindarresten in F-zaken globaal met 16 eenheden gedaald, tot 159 arresten (een daling met 9,1 pct.). Die daling is het gevolg van een daling van het aantal Franstalige eindarresten in F-zaken, met 20 eenheden, tot 44 eindarresten (een daling met 31,2 pct.). Het aantal Nederlandstalige eindarresten in F-zaken is licht gestegen, met 4 eenheden, tot 115 eindarresten (een stijging met 3,6 pct.). De oorzaken daarvan werden reeds in de inleiding aangestipt.

De meeste eindarresten die in 2023 in fiscale zaken werden gewezen, hebben betrekking op de inkomstenbelasting. Het betreft 61,6 pct. van de zaken, tegenover 15,1 pct. btw-zaken, 18,2 pct. zaken in verband met lokale belastingen en 5,1 pct. diverse zaken.

Het Hof velde naast de 159 eindarresten in F-zaken 6 Nederlandstalige tussenarresten waarbij een prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof werd gesteld.

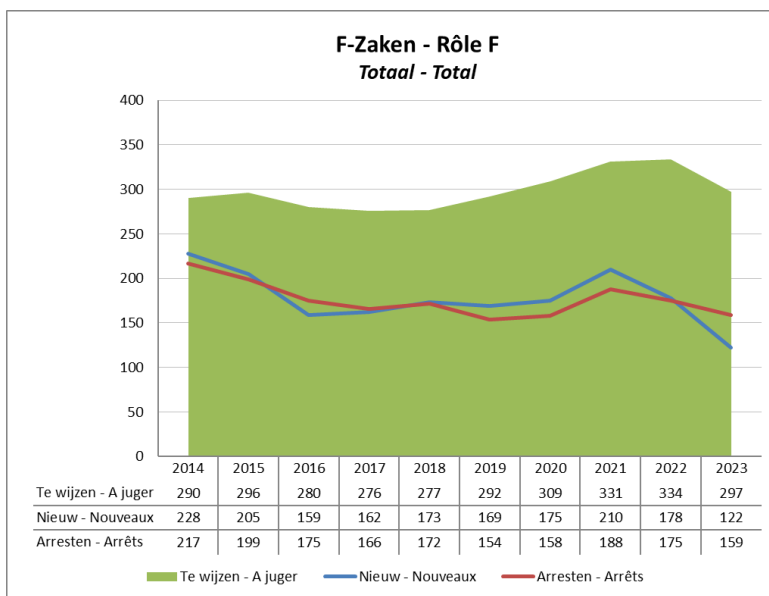
39. Het parket heeft in 67 pct. van de Nederlandstalige F-zaken (77 zaken) en in 79,5 pct. van de Franstalige F-zaken (35 zaken) een schriftelijke conclusie neergelegd, naast zijn gepubliceerde schriftelijke conclusies “in substantie”.

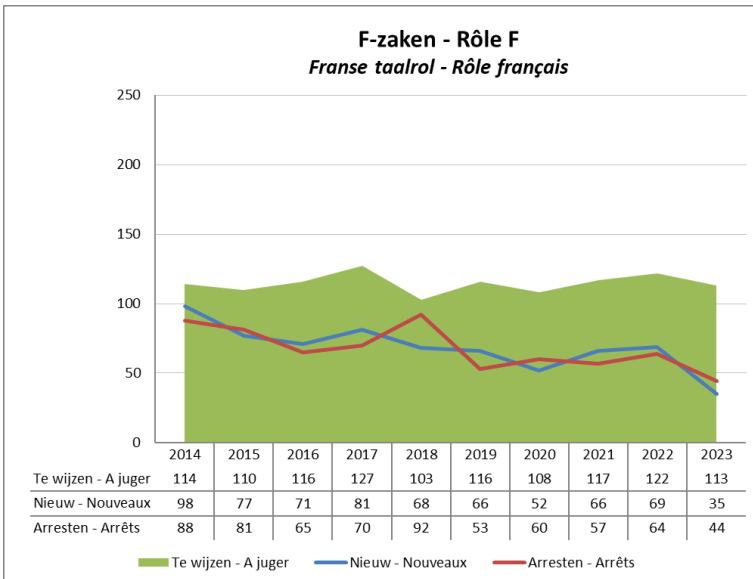
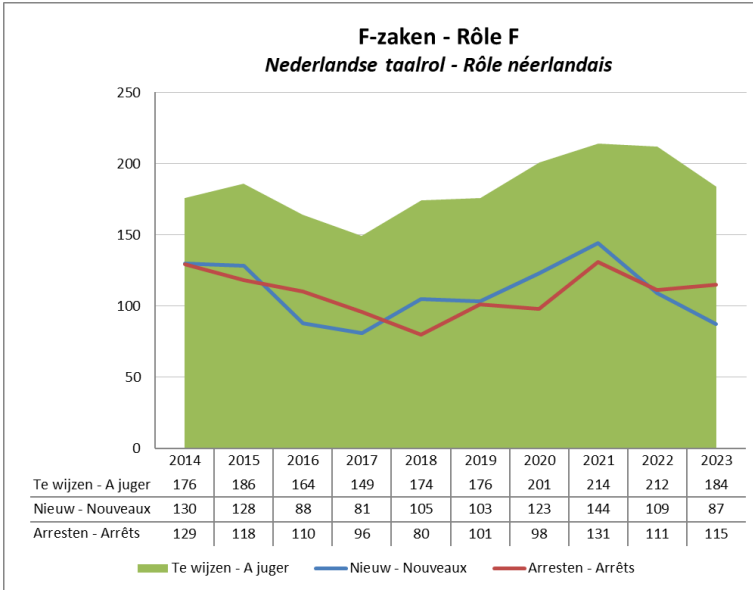
40. *Werkvoorraad* – De *clearance rate* in F-zaken bedraagt voor 2023 130,33 pct. (132,18 pct. op de Nederlandstalige rol en 125,71 pct. op de Franstalige rol). De op het einde van 2023 openstaande werkvoorraad in fiscale zaken is met 37 eenheden gedaald, tot 297 zaken. De Nederlandstalige werkvoorraad is met 28 eenheden gedaald, tot 184 zaken. De Franstalige werkvoorraad is met 9 eenheden gedaald, tot 113 eenheden. De stijging van de werkvoorraad in F-zaken die zich over de voorbije tien jaar liet optekenen, zet zich aldus in 2023 voorlopig niet verder, voornamelijk dankzij voormelde daling van de fiscale instroom in 2023. De fiscale werkvoorraad blijft in het licht van de huidige verwerkingsmogelijkheden aanzienlijk.

Het Hof herhaalt dan ook zijn bezorgdheid omtrent de werkvoorraad in F-zaken die, ondanks de zware inspanningen, de laatste twee decennia sterk is toegenomen. Eind 2023 is de fiscale werkvoorraad weliswaar gedaald in vergelijking met eind 2022, maar die daling kon enkel worden gerealiseerd door een (wellicht tijdelijk) verminderde aanvoer. **Met 297 zaken in voorraad tegenover een gemiddelde van ongeveer 175 arresten in F-zaken per jaar betekent dit dat op dit ogenblik nog steeds 20 maanden nodig zijn om deze voorraad weg te werken**, vanzelfsprekend onverminderd de toekomstige aanvoer van nieuwe zaken. Daarbij wordt dan nog abstractie gemaakt van de mogelijkheid dat in komende werkjaren de fiscale instroom het gemiddelde van 175 arresten per jaar opnieuw zou gaan overtreffen, met

desgevallend een nog verder oplopende werkvoorraad tot gevolg. Dat blijft zorgwekkend.

Het Hof verkreeg in de loop van 2022 en 2023 een uitbreiding van zijn kader met 5 referendarissen en 2 advocaten-generaal, teneinde onder andere de oplopende werkvoorraad in fiscale zaken te kunnen afbouwen. Het Hof waarschuwde reeds in het vorige jaarverslag dat deze uitbreiding van haar personeelskader niet zou volstaan en de cijfers voor 2023 bevestigen dit. Het Hof blijft pleiten voor een uitbreiding van zijn zetel met twee bijkomende raadsheren, zodat de laatste fase van de afbouw van de fiscale werkvoorraad kan worden aangevat (na de voorbereidende fase en deze van de conclusie van het cassatieparket) en er zich geen flessenhals op het niveau van de eigenlijke beoordeling door de zetel ontwikkelt. Er moeten via interne affectatie immers voldoende raadsheren kunnen instaan voor een diligente behandeling van het fiscale contentieux, zonder dat de andere civiele materies in ruime zin in het gedrang komen.

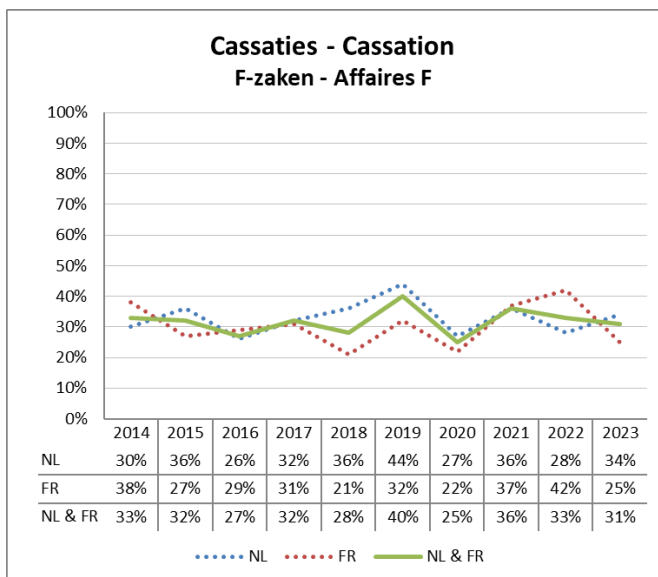

De onderstaande tabel geeft de evolutie van de instroom aan F-zaken per ressort over de laatste tien jaar weer.

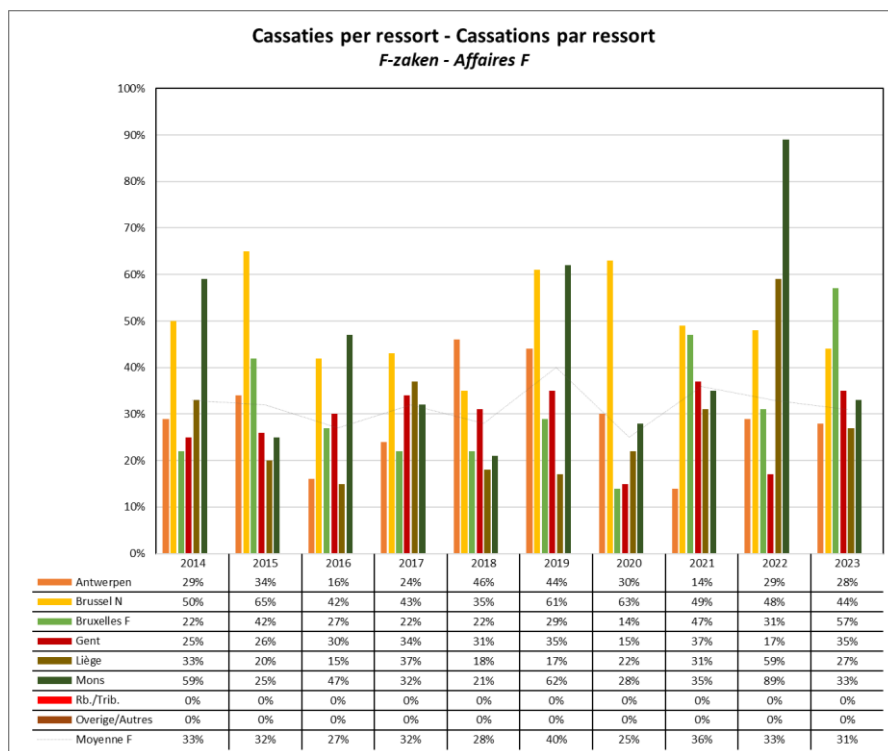
Instroom per ressort – F-zaken										
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antwerpen	48	40	23	25	30	22	20	37	28	28
Brussel N	23	16	17	21	25	22	27	36	27	33
Bruxelles F	25	31	17	23	26	17	9	5	19	16
Gent	59	70	48	34	49	59	70	71	53	25
Liège	35	29	30	43	23	33	24	40	30	15
Mons	38	19	24	15	18	16	24	21	21	5
Rb.	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0
Vred.	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Overige	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Totaal	228	205	159	162	173	169	175	210	178	122

b) Cassatiepercentage

41. Het aantal cassaties in F-zaken bedraagt in 2023 31 pct. Het cassatiepercentage in F-zaken ligt daarmee in lijn met het gemiddelde van de laatste tien jaar.

42. In 55 pct. van de F-zaken die in 2023 werden uitgesproken, werd de eisende partij vertegenwoordigd door een advocaat bij het Hof van Cassatie. Wanneer een advocaat bij het Hof van Cassatie in de zaak tussenkomt, is er sprake van cassatie in 43 pct. van de gevallen. Zonder deze tussenkomst is dit in 2023 slechts 18 pct. Daaruit kan, in de lijn van het reeds in eerdere jaarverslagen ingenomen standpunt, worden afgeleid dat het wenselijk zou zijn om de verplichte tussenkomst van de advocaten bij het Hof uit te breiden tot fiscale zaken.

c) Voortgang van de zaken

43. De vaak complexe en zeer technische aard van de F-zaken en de omvang van de openstaande werkvoorraad in F-zaken (die een sneeuwbaaleffect heeft) hebben een duidelijke impact op de voortgang van deze dossiers in vergelijking met de andere materies. De voortgang van de F-zaken verloopt in vergelijking met de andere materies beduidend trager.

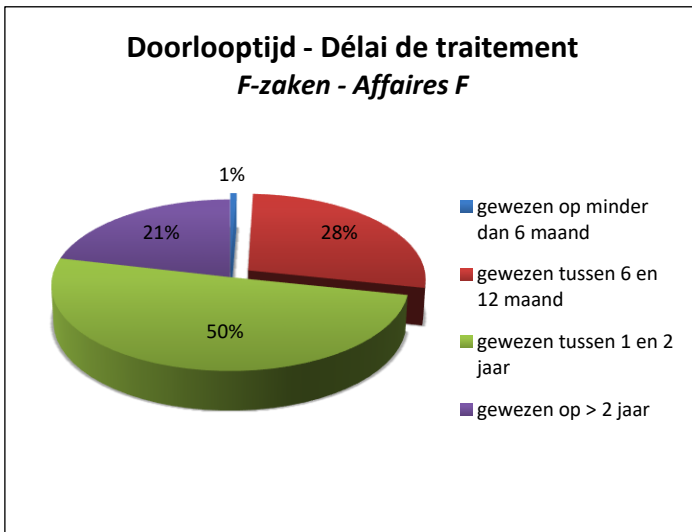
44. *Doorlooptijd* – Over de beide taalrollen bedraagt de gemiddelde doorlooptijd van de in 2023 uitgesproken F-zaken 18,86 maanden, hetzij iets meer dan anderhalf jaar. Dat is nagenoeg even hoog als in 2022, toen de gemiddelde doorlooptijd van de in dat jaar uitgesproken arresten 18,96 maanden bedroeg.

De gemiddelde doorlooptijd van de in 2023 behandelde Nederlandstalige F-zaken bedroeg 18,76 maanden (tegenover 17,37 maanden in 2022). De gemiddelde

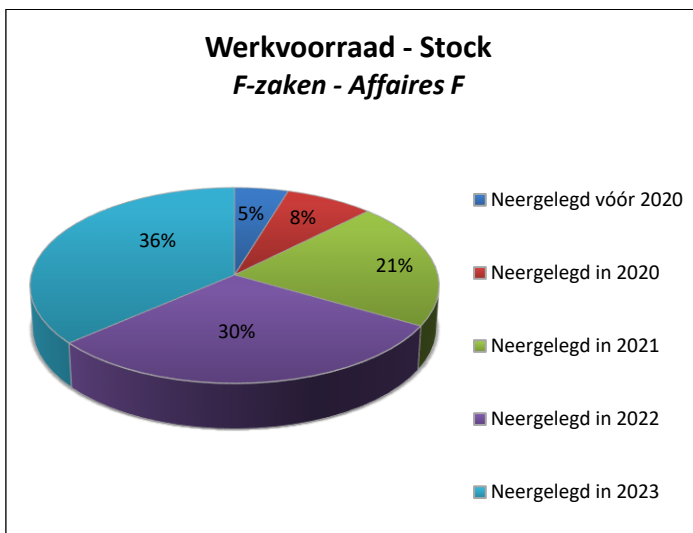
doorlooptijd van de in 2023 behandelde Franstalige F-zaken bedroeg 19,13 maanden (tegenover 21,72 maanden in 2022).

Evolutie gemiddelde doorlooptijd – F-zaken					
	2019	2020	2021	2022	2023
N	23,97	19,32	20,47	17,37	18,76
F	15,63	17,26	21,01	21,72	19,13
N+F	21,10	18,53	20,64	18,96	18,86

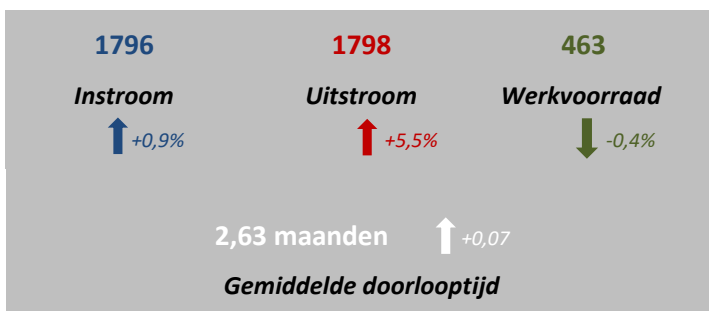
Een groot aandeel van de fiscale eindarresten die in 2023 werd uitgesproken, betreft zaken die reeds meer dan 1 jaar op de griffie werden ingeschreven. Het gaat om 71 pct. van de in 2023 uitgesproken fiscale eindarresten. 21 pct. van de in 2023 uitgesproken zaken betreft zelfs zaken die reeds meer dan 2 jaar op de griffie van het Hof waren ingeschreven.

45. *Voortgang van de openstaande werkvoorraad* – Van de op het einde van 2023 nog openstaande werkvoorraad in F-zaken werd 36 pct. in 2023 ingediend, wat betekent dat een groot percentage (64 pct.) openstaande F-zaken reeds meer dan 1 jaar op de rol van het Hof is ingeschreven. Dat laatste percentage is in vergelijking met 2022 gestegen, wat minstens gedeeltelijk te wijten is aan de daling van de fiscale instroom in 2023, maar wat desalniettemin de bezorgdheid van het Hof over de omvang van de werkvoorraad in F-zaken (cf. *supra*) bevestigt.

4. P-zaken

a) *Instroom, uitstroom en werkvoorraad*

46. *Instroom* – Nadat het aantal nieuwe straf dossiers in 2016 beduidend afnam door de ingevoerde wettelijke filters voor toegang tot het Hof in strafzaken (cf. *supra*), werd in 2017 en 2018 een stagnatie van het aantal nieuwe straf dossiers vastgesteld, gevolgd door zeer beperkte stijgingen in 2019 en 2020. In 2021 en 2022 nam het aantal nieuwe straf dossiers plotsklaps toe. Het steeg op twee jaar tijd met maar liefst 31,6 pct. In 2023 lijkt die stijging af te vlakken. De penale instroom steeg nog slechts beperkt, met 16 eenheden, tot 1.796 nieuwe zaken in totaal. De penale instroom voor het Hof blijft aldus verontrustend hoog. Het totaal aantal nieuwe straf dossiers overschrijdt in 2023 terug het niveau van 2015, *i.e.* het jaar voor de inwerkingtreding van de belangrijkste van voornoemde wettelijke filters. Het is thans duidelijk dat het effect van de doorgevoerde wijzigingen aan de cassatieprocedure in strafzaken grotendeels teniet is gedaan.

De bijkomende stijging van het aantal nieuwe straf dossiers in 2023 doet zich dit jaar enkel aan de Nederlandstalige zijde voor. Het aantal nieuwe Nederlandstalige straf dossiers steeg in 2023 met 31 eenheden ten aanzien van 2022, tot maar liefst 1.039

nieuwe zaken (een stijging met 3,1 pct.). Het aantal nieuwe Franstalige strafdossiers is licht gedaald, met 15 eenheden gestegen, tot 757 zaken (een daling met 1,9 pct.).

Van de nieuwe P-zaken die in 2023 op de griffie van het Hof werden ingeschreven, waren:

- 1.270 zaken afkomstig van de hoven van beroep;
- 21 afkomstig van de assisenhoven;
- 384 afkomstig van de correctionele rechtbanken;
- 2 afkomstig van de politierechtbanken; en
- 119 afkomstig van overige rechtbanken, voornamelijk van de strafuitvoeringsrechtbank.

Vooraf de sterke stijging over de laatste jaren van het aantal nieuwe zaken dat van de correctionele rechtbanken afkomstig is, valt op. In 2020 betrof het nog 195 zaken. In 2023 gaat het om bijna het dubbele. Aldus sluit het aantal nieuwe zaken afkomstig van de correctionele rechtbanken, na een aanzienlijke daling in de periode 2018-2020, terug aan bij de niveau's van voor die periode. Ook het aantal zaken afkomstig van de hoven van beroep is over diezelfde periode gestegen, maar veel minder sterk. Het aantal zaken afkomstig van andere rechtbanken blijft nagenoeg constant of ondergaat zelfs een daling, zoals het aantal zaken afkomstig van de strafuitvoeringsrechtbanken.

Van de advocaten die van de Orde van Vlaamse Balies afhangen, zijn thans 864 advocaten houder van een getuigschrift van de bijzondere opleiding in cassatieprocedure in strafzaken. Bij de advocaten die van de Ordre des Barreaux francophones et germanophone afhangen, zijn 450 advocaten houder van een dergelijk getuigschrift. Daarnaast zijn voor de Orde van Vlaamse Balies 52 advocaten krachtens de wet van dat getuigschrift vrijgesteld; voor de Ordre des Barreaux francophones et germanophone betreft het 54 advocaten.

In 2023 legden de advocaten in 59 pct. van de strafzaken een memorie neer. Het spreekt voor zich dat het onderzoek van de middelen, aangevoerd in de memories, de werklast van het Hof verhoogt. Anderzijds laat dit het Hof ook toe zijn essentiële taken beter uit te voeren, namelijk de eenheid van de rechtspraak en de rechtsontwikkeling in ons land te bevorderen en de rechtszekerheid van de burger te waarborgen, wat wordt toegejuicht.

47. *Uitstroom* – Andermaal werden in 2023, in vergelijking met 2022, meer penale eendarresten geweest. Het aantal penale eendarresten steeg met 94 eenheden tot 1.798 arresten. Dit is een stijging met 5,5 pct. Het aantal Nederlandstalige P-arresten is met 59 eenheden gestegen, tot 1.028 eendarresten (een stijging met 6,1 pct.); het aantal Franstalige P-arresten met 35 eenheden, tot 770 arresten (een stijging met 4,8 pct.).

Het Hof stelde daarnaast in 2 Franstalige P-zaken een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie van de Europese Unie. In 1 Franstalige P-zaak werd een prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof gesteld.

Het jaarverslag van 2017 maakte melding van een significante daling van het aantal uitgesproken arresten inzake voorlopige hechtenis ingevolge de in 2016 door de wetgever doorgevoerde beperking van de mogelijkheid tot onmiddellijk cassatieberoep tegen arresten inzake voorlopige hechtenis, met name tot de eerste beslissing van de kamer van inbeschuldigingstelling tot handhaving van de voorlopige

hechtenis. In dat jaar velde het Hof slechts 69 arresten inzake voorlopige hechtenis. Hierbij werd evenwel reeds de verwachting uitgedrukt dat deze trend een kentering zou ondergaan door de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof die bepaalt dat een cassatieberoep mogelijk moet zijn tegen alle handhavende beslissingen¹⁵. Het aantal arresten inzake voorlopige hechtenis stijgt sindsdien inderdaad gradueel: in 2018 betrof het 135 arresten, in 2019 194 arresten, in 2020 229 arresten, in 2021 315 arresten en in 2022 431 arresten. In 2023 betreft het 491 arresten (waarvan 277 in het Nederlands en 214 in het Frans). **Aldus moet worden vastgesteld dat het aantal arresten inzake voorlopige hechtenis sinds 2017 meer dan verzevenvoudigd is.** Deze evolutie verklaart voor een zeer groot deel de voormelde stijging van het globaal aantal nieuwe P-zaken.

48. Het parket heeft een schriftelijke conclusie neergelegd in 2,3 pct. van de Nederlandstalige zaken (24 zaken) en in 6,6 pct. van de Franstalige zaken (51 zaken), naast zijn gepubliceerde schriftelijke conclusies “in substantie”.

49. *Werkvoorraad* – Doordat het Hof het aantal uitgesproken eindarresten in P-zaken in 2023 voor het derde jaar op rij substantieel kon verhogen, slaagde het erin voormelde stijging van het aantal nieuwe zaken het hoofd te bieden en aldus een verdere stijging van de penale werkvoorraad (na de stijgingen van 2021 en 2022) te vermijden. De totale werkvoorraad van de tweede kamer eind 2023 bedraagt 463 zaken, dit is 2 zaken minder dan de werkvoorraad eind 2022.

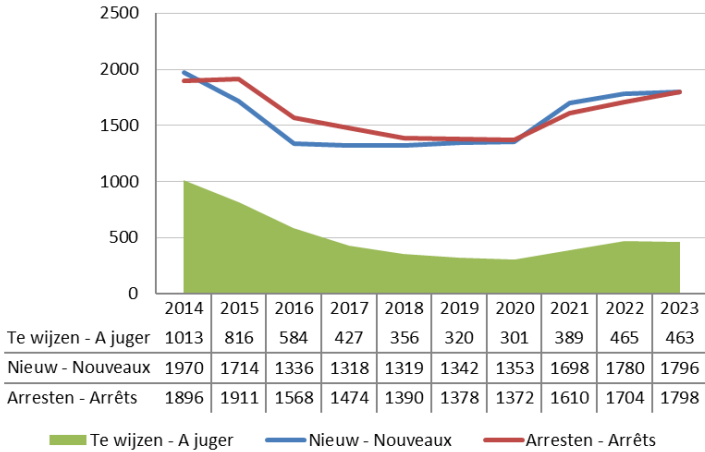
De *clearance rate* in P-zaken bedraagt globaal 100,11 pct. Opgesplitst per taalrol bedraagt de *clearance rate* 98,94 voor de Nederlandstalige zaken en 101,72 pct. voor de Franstalige zaken.

De balans oogt aldus positief. Deze positieve cijfers in strafzaken nemen echter niet weg dat het Hof de stijging van de penale werkvoorraad van 2021 en 2022 in 2023 niet heeft kunnen wegwerken. Het feit dat ook de tweede kamer een gedeelte van het jaar in verminderde samenstelling diende te werken, is daar ongetwijfeld niet vreemd aan.

50. Het aantal eindarresten opgenomen in de volgende drie tabellen omvat de beschikkingen van niet-toelaatbaarheid.

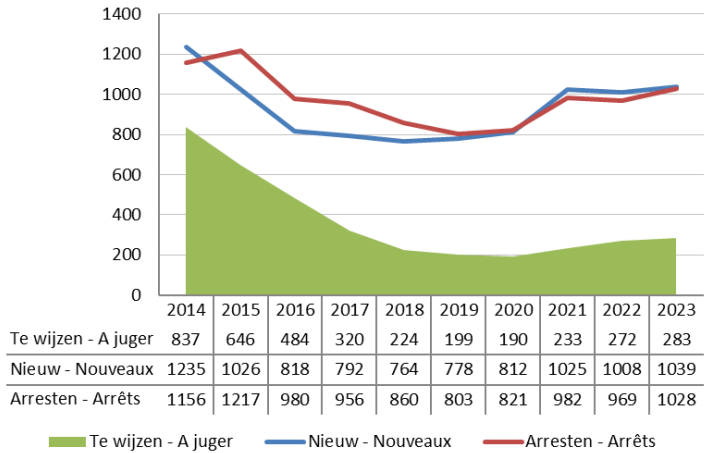
¹⁵ Zie GwH 21 december 2017, nr. 148/2017.

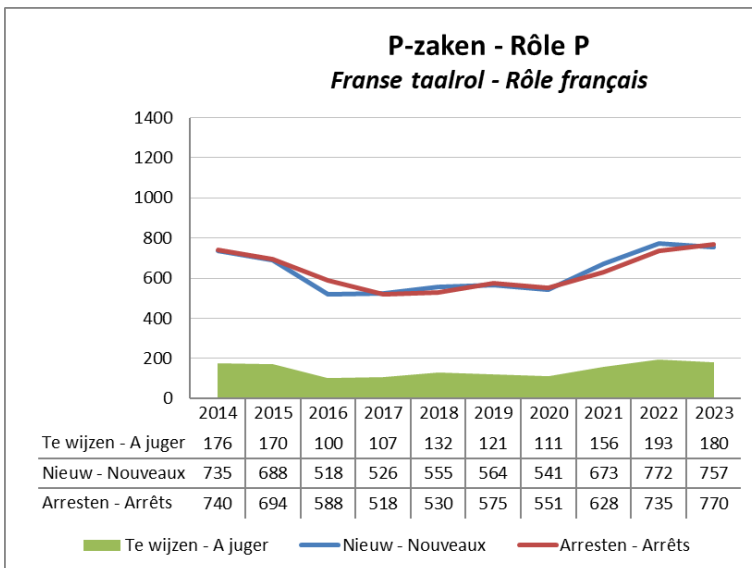
P-zaken - Rôle P Totaal - Total

P-zaken - Rôle P

Nederlandse taalrol - Rôle néerlandais

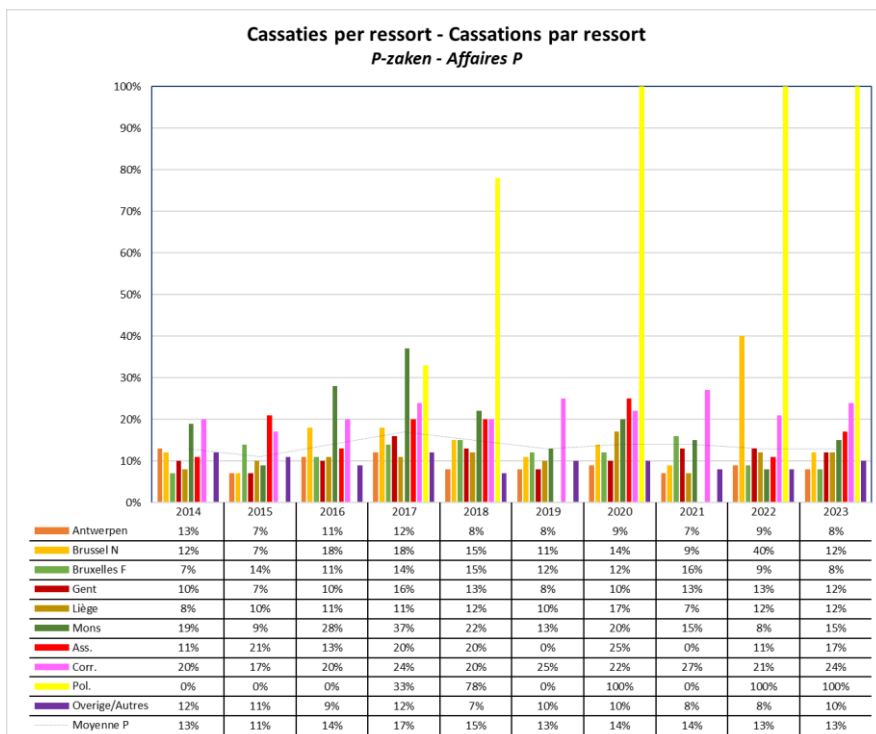
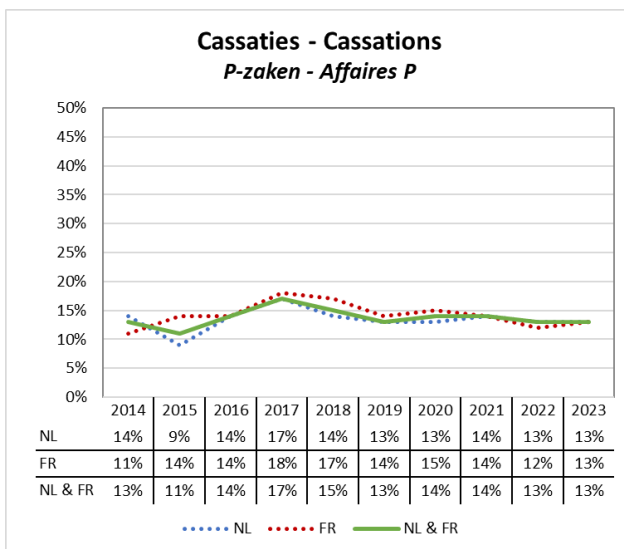

De onderstaande tabel geeft de evolutie van de instroom per ressort over de laatste tien jaar weer.

Instroom per ressort – P-zaken										
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antwerpen	369	281	215	208	252	273	288	380	326	332
Brussel N	125	98	88	66	78	62	75	106	93	121
Bruxelles F	250	189	140	145	185	166	175	244	280	291
Gent	355	261	187	148	169	165	231	200	255	267
Liège	204	214	133	124	131	147	153	175	190	157
Mons	83	78	57	60	69	97	72	94	105	102
Ass.	27	34	21	19	5	12	14	12	20	21
Rb.	0	1	0	0	0	0	0	3	2	0
Corr.	405	407	356	415	324	294	195	355	393	384
Pol.	1	1	3	2	8	1	1	3	3	2
Overige	151	150	136	131	98	125	149	126	113	119
Totaal	1970	1714	1336	1318	1319	1342	1353	1698	1780	1796

b) Cassatiepercentage

51. Voor een bespreking van de cassatiepercentages in P-zaken kan grotendeels naar de bespreking van de globale gegevens worden verwezen. Zoals daar vermeld, bedraagt het cassatiepercentage in P-zaken in 2022 13 pct., wat overeenkomt met het gemiddeld cassatiepercentage over de laatste vijf jaar.

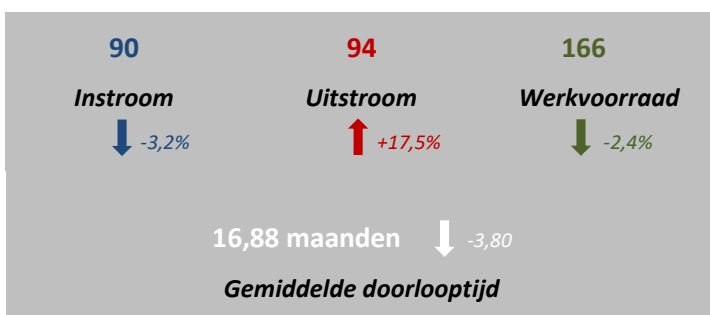

c) Voortgang van de zaken

52. Voor een bespreking van de voortgang van de P-zaken wordt eveneens grotendeels naar de bespreking van de globale gegevens verwezen. Zoals daar vermeld, is de gemiddelde doorlooptijd in P-zaken in 2023 nagenoeg identiek als in 2022. Zij bedraagt 2,63 maanden en bevindt zich daarmee nog steeds op een historisch laag niveau.

5. S-zaken

53. Volgens de wet behandelt de derde kamer van het Hof de S-zaken. De wet bepaalt eveneens dat een aantal leden van het Hof blijk moet geven van specifieke ervaring in sociale zaken. Van de raadsheren met ervaring in sociale zaken zijn er drie Franstalig en twee Nederlandstalig.

De derde kamer behandelt naast de S-zaken ook C-zaken en occasioneel D- en F-zaken. Zo heeft de Nederlandstalige derde kamer in 2023 71 C-zaken behandeld. De Franstalige derde kamer behandelde 35 C-zaken, 2 D-zaken en 3 F-zaken. Sommige van die dossiers, die niet als zuivere S-dossiers kunnen worden aangemerkt, hebben wel betrekking op materies die verwant zijn met het arbeidsrecht of het socialezekerheidsrecht.

a) Instroom, uitstroom en werkvoorraad

54. *Instroom* – Het aantal nieuwe Nederlandstalige S-zaken is in 2023 ten aanzien van 2022 met 27 eenheden gedaald, tot 32 zaken. Die daling lijkt aanzienlijk, maar moet worden gerelativeerd, aangezien in 2022 door de neerlegging van een reeks van 31 gelijklopende Nederlandstalige cassatieberoepen in S-zaken, de Nederlandstalige instroom aan S-zaken toen uitzonderlijk hoog was. Het aantal nieuwe S-zaken voor de Franstalige derde kamer is daarentegen met 24 eenheden gestegen, van 34 zaken in 2022 naar 58 zaken in 2023. Dat resulteert *in globo*, over beide taalrollen heen, in een beperkte daling van de jaarlijkse instroom met 3 eenheden. Over een langere periode moet worden vastgesteld dat het aantal nieuwe S-zaken jaar na jaar stelselmatig daalt. Het Hof heeft zich reeds eerder bezorgd getoond over die duidelijk dalende trend¹⁶.

¹⁶ B. DECONINCK, I. COUWENBERG, F. PARREIN, P. BRULEZ en A. BAYRAK, "Een cijfermatige doorlichting van de rechtspraak van het Hof in de periode 2000-2020; Stof tot nadenken!" in *Jaarverslag van het Hof van Cassatie van België 2021*, Brussel, Larcier, 2021, 233-234.

Alle nieuwe S-zaken die in 2023 op de griffie van het Hof werden ingeschreven, zijn afkomstig van de arbeidshoven.

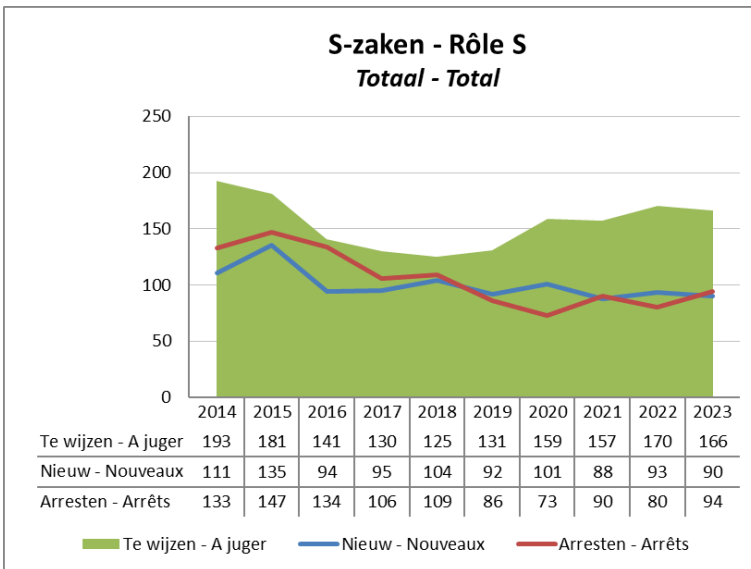
55. *Uitstroom* – Het aantal uitgesproken eindarresten in sociale zaken in de Nederlandstalige derde kamer is in 2023 met 13 eenheden gestegen ten aanzien van 2022 en bedraagt 53 eindarresten. In de Franstalige derde kamer steeg het aantal uitgesproken arresten met 1 eenheid, tot 41 eindarresten.

56. Het parket heeft een conclusie neergelegd in 17 pct. van de Nederlandstalige sociale zaken (9 zaken) en in 58,50 pct. van de Franstalige sociale zaken (24 zaken), naast zijn gepubliceerde schriftelijke conclusies “in substantie”.

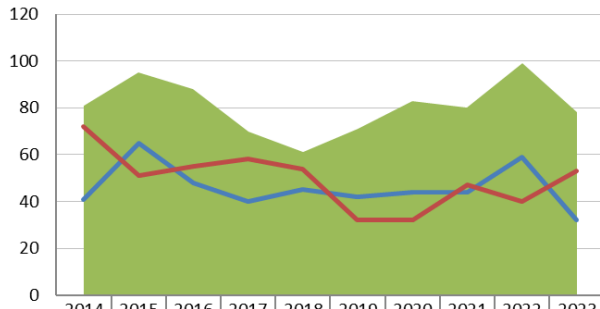
In 2023 werden 5 rechtszittingen georganiseerd waarin telkens alle gespecialiseerde magistraten van beide taalrollen hebben gezeteld om zo de gespecialiseerde kennis binnen het Hof optimaal aan te wenden en de eenheid van rechtspraak van de twee afdelingen van de derde kamer te bevorderen. Op die rechtszittingen werden 19 arresten gewezen. Deze bijzondere samenstelling in een deel van de S-zaken is inmiddels reeds een aantal jaren ingeburgerd.

57. *Werkvoorraad* – Doordat het aantal gewezen eindarresten in S-zaken het aantal nieuwe S-zaken overtreft, is de werkvoorraad in S-zaken in 2023 ten aanzien van 2022 met 4 eenheden gedaald, tot 166 zaken. Aldus bedraagt de *clearance rate* in S-zaken 104,44 pct.

De werkvoorraad in S-zaken blijft desalniettemin omvangrijk. Met 166 zaken in voorraad tegenover 94 arresten in S-zaken in 2023 betekent dit dat aan het huidige tempo 21 maanden nodig zijn om uitsluitend deze stock (met uitsluiting van de nieuwe zaken) weg te werken.

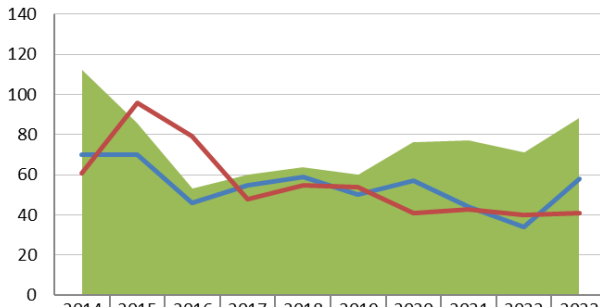
S-zaken - Rôle S
Nederlandse taalrol - Rôle néerlandais

Te wijzen - A juger	81	95	88	70	61	71	83	80	99	78
Nieuw - Nouveaux	41	65	48	40	45	42	44	44	59	32
Arresten - Arrêts	72	51	55	58	54	32	32	47	40	53

Te wijzen - A juger Nieuw - Nouveaux Arresten - Arrêts

S-zaken - Rôle S
Frans taalrol - Rôle français

Te wijzen - A juger	112	86	53	60	64	60	76	77	71	88
Nieuw - Nouveaux	70	70	46	55	59	50	57	44	34	58
Arresten - Arrêts	61	96	79	48	55	54	41	43	40	41

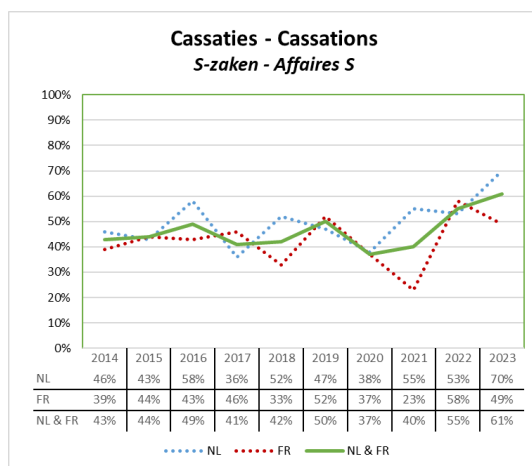
Te wijzen - A juger Nieuw - Nouveaux Arresten - Arrêts

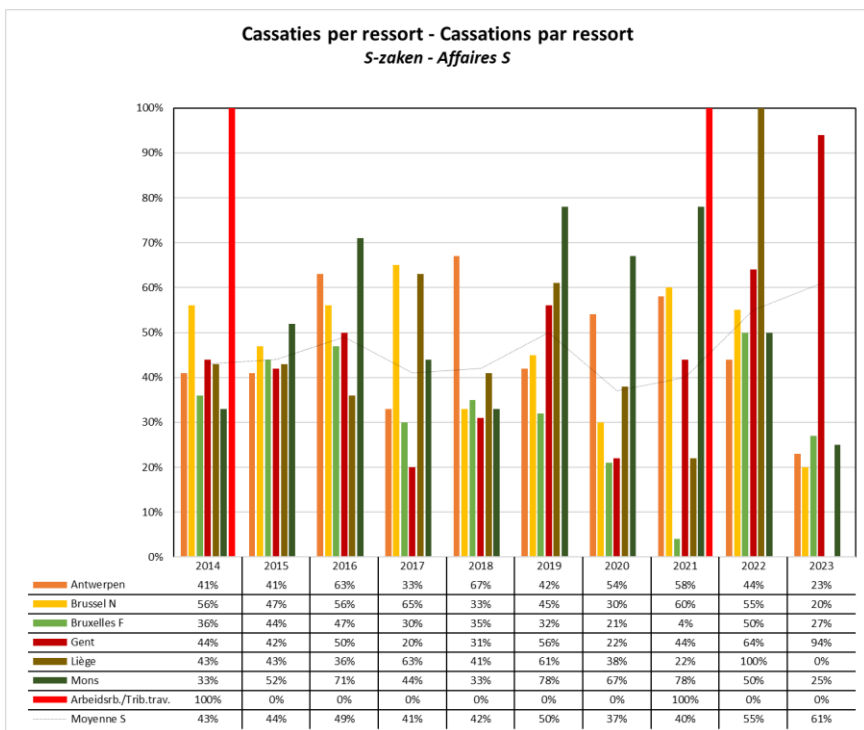
De onderstaande tabel geeft de evolutie van de instroom aan S-zaken per ressort over de laatste tien jaar weer.

Instroom per ressort – S-zaken										
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Arbh. Antwerpen	13	21	19	22	20	17	19	19	10	14
Arbh. Brussel N	13	24	5	6	17	9	15	11	11	5
Arbh. Bruxelles F	30	20	23	23	22	20	27	18	11	27
Arbh. Gent	15	20	23	10	8	16	10	14	37	13
Arbh. Liège	25	38	17	24	27	17	20	18	18	19
Arbh. Mons	15	8	6	9	10	13	8	7	6	12
Arbrb.	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0
Corr.	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Overige	0	4	0	1	0	0	0	0	0	0
Totaal	111	135	94	95	104	92	101	88	93	90

b) Cassatiepercentage

58. Het aantal cassaties in S-zaken is in 2023 ten aanzien van het jaar 2022 globaal genomen gestegen en bedraagt momenteel ongeveer 61 pct. Het uitzonderlijk hoge cassatiepercentage in vooral Nederlandstalige S-zaken houdt verbandt met een omvangrijke reeds van gelijklopende zaken afkomstig van eenzelfde arbeidshof, waarin telkens tot een cassatie van de bestreden beslissingen werd beslist.

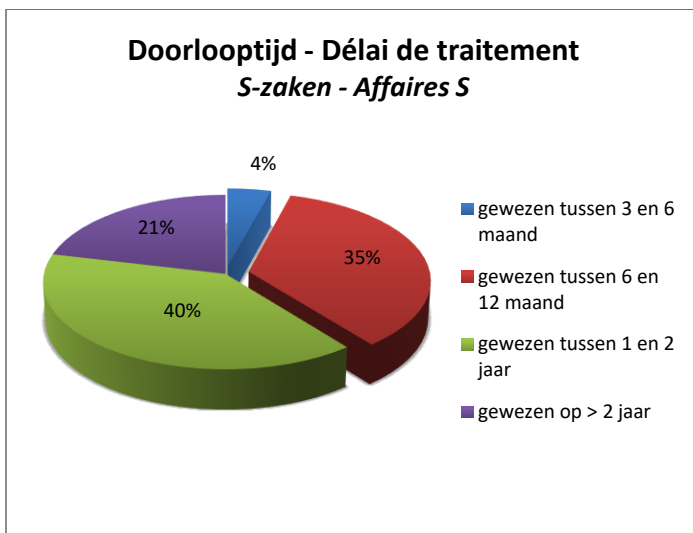

c) Voortgang van de zaken

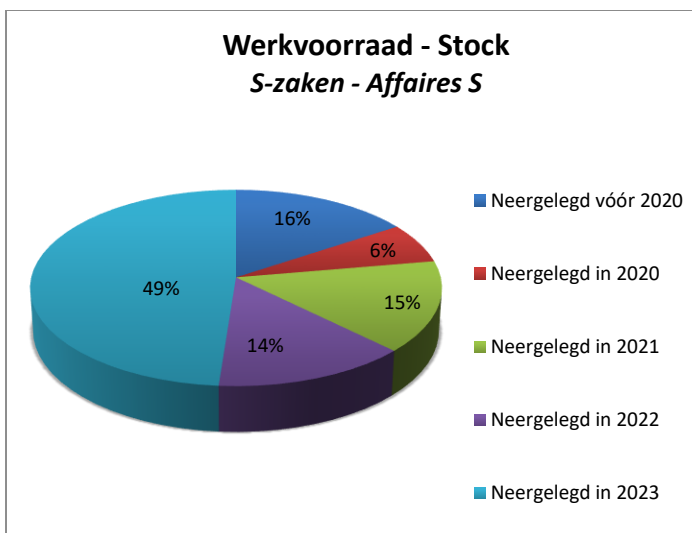
59. *Doorlooptijd* – De gemiddelde doorlooptijd van de sociale zaken is globaal genomen met 3,8 maanden gedaald, van 20,68 maanden in 2022 naar 16,88 maanden in 2023. De gemiddelde doorlooptijd voor de Nederlandstalige S-zaken is met meer dan 6 maanden gedaald, van 24,35 maanden in 2022 naar 18,18 maanden in 2023. De gemiddelde doorlooptijd in Franstalige F-zaken is met bijna 2 maanden gedaald, van 17,01 maanden in 2022 naar 15,20 maanden in 2023.

Evolutie gemiddelde doorlooptijd: S-zaken					
	2019	2020	2021	2022	2023
N	22,28	18,84	14,07	24,35	18,18
F	12,78	15,54	14,76	17,01	15,20
N+F	16,31	16,99	14,40	20,68	16,88

39 pct. van de in 2023 uitgesproken S-zaken werd uitgesproken op een termijn van minder dan 1 jaar. 21 pct. van de in 2023 behandelde S-zaken werd uitgesproken op een termijn van meer dan twee jaar.

60. *Voortgang van de openstaande werkvoorraad* – Van de op het einde van 2023 nog openstaande werkvoorraad werd ongeveer de helft in 2023 ingediend. 37 pct. van de openstaande werkvoorraad in S-zaken is reeds meer dan twee jaar op de griffie van het Hof ingeschreven.

Voorzichtigheid is geboden bij de beoordeling van de relatief trage vooruitgang die uit deze cijfers blijkt. Het aantal sociale geschillen is immers vrij beperkt en de aard van de dossiers is vaak complex. Dit neemt niet weg dat dient te worden vastgesteld dat de werkvoorraad de laatste jaren toeneemt of nauwelijks daalt. Een en ander kan worden gekoppeld aan de vaststelling dat de raadsheren met een specifieke ervaring in sociale zaken ook in de civiele en penale materies als verslaggever optreden en

zetelen, en dit ook in F- en P-zaken, waarvan de jaarlijkse instroom een sterk stijgende trend vertoont.

6. G-zaken

a) Instroom, uitstroom en werkvoorraad

61. *Instroom* – In 2023 werden 220 nieuwe aanvragen tot rechtsbijstand ingediend, tegenover 219 in 2022.

62. *Uitstroom* – Het Bureau voor rechtsbijstand heeft in 2023 222 definitieve beslissingen geveld.

63. *Werkvoorraad* – Slechts 29 aanvragen tot rechtsbijstand wachtten eind 2023 nog op een eindbeslissing. Al deze aanvragen werden in 2023 op de griffie ingediend.

b) Uitspraken

64. 72 van de eindbeslissingen in 2023 kenden de rechtsbijstand toe. In 140 beslissingen werd tot een verwerping besloten. Aldus bedraagt het percentage toekenningen 32,4 pct., tegenover 67,6 pct. verwerpingen. Dit stemt overeen met het gemiddelde van de voorbije jaren.

Van de beslissingen tot verwerping werden er 67 genomen na advies van een advocaat bij het Hof over de redelijke kansen op succes van een cassatieberoep.

In 2023 hebben de advocaten bij het Hof in totaal 115 adviezen gegeven.

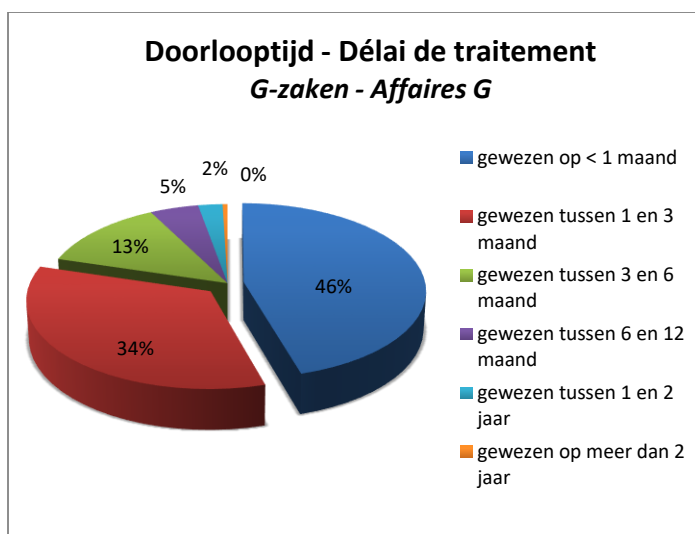
	2019	2020	2021	2022	2023
Afgewezen aanvragen zonder advies van een advocaat bij het Hof	78	73	91	91	73
Afgewezen aanvragen na advies van een advocaat bij het Hof	81	73	98	61	67
Totaal aantal beslissingen waarbij de rechtsbijstand wordt verworpen	159	146	189	152	140
Toegewezen aanvragen zonder advies van een advocaat bij het Hof om te antwoorden of beperkt tot de kosten	26	21	23	36	24
Toegewezen aanvragen na advies van een advocaat bij het Hof	51	70	70	47	48
Totaal aantal beslissingen waarbij de rechtsbijstand wordt toegekend	77	91	93	83	72
Afstanden	0	0	0	2	0
Totaal aantal gewezen beslissingen	236	242	282	237	222
Nieuwe aanvragen	238	245	264	219	220

c) Voortgang van de zaken

65. Voor de G-zaken die in 2023 werden behandeld, bedroeg de doorlooptijd gemiddeld 2,43 maanden. De gemiddelde doorlooptijd voor de Nederlandstalige zaken bedroeg 2,08 maanden. Voor de Franstalige G-zaken bedroeg de gemiddelde doorlooptijd 2,81 maanden.

Evolutie gemiddelde doorlooptijd: G-zaken					
	2019	2020	2021	2022	2023
N	2,94	3,37	6,13	2,44	2,08
F	1,63	2,22	2,15	1,73	2,81
N+F	2,19	2,76	4,02	2,02	2,43

66. Ook wanneer men de doorlooptijd meer in detail bekijkt, stelt men vast dat het merendeel van de in 2023 behandelde G-zaken, met name 80 pct. werd uitgesproken op een termijn van minder dan 3 maanden.

7. H-zaken

67. In deze categorie worden de prejudiciële verwijzingen naar het Hof van Cassatie opgenomen. Er werden in 2023 geen H-zaken ingeleid of berecht.

8. Bijzondere procedures en formaties

68. In 2023 werden geen arresten in verenigde kamer gewezen (een kamer bestaande uit minstens 11 raadsheren uit beide taalgroepen). Wel werden in 2023 2 arresten in voltallige kamer gewezen (een kamer bestaande uit 9 raadsheren uit beide taalgroepen). Het Hof houdt zitting in voltallige kamer op beslissing van de eerste voorzitter, op suggestie van de raadsheer-rapporteur of de sectievoorzitter, hetzij omdat een bepaalde zaak principiële vragen doet rijzen die niet op evidente wijze door

de ene of de andere afdeling kunnen worden afgehandeld, hetzij omdat een afdeling in een bepaalde zaak een ommekeer van een vaststaande rechtspraak overweegt, hetzij omdat door het Hof in voorgaande zaken met een gelijkaardige strekking tegenstrijdige beslissingen werden gewezen. De zitting in voltallige kamer beoogt aldus de rechtseenheid te handhaven.

9. Commissie voor de onwerkzame voorlopige hechtenis

69. Om een volledig zicht te hebben op de cijfers, dienen ook de belangrijkste kerncijfers met betrekking tot de Commissie voor de onwerkzame voorlopige hechtenis te worden meegegeven. Deze cijfers zijn niet meegerekend in de globale cijfers weergegeven in deel 1 van dit hoofdstuk.

70. *Instream* – In 2023 werden 32 nieuwe verzoekschriften voor de Commissie voor de onwerkzame voorlopige hechtenis ingediend (25 Nederlandstalig en 7 Franstalig).

71. *Uitstroom* – Er werden 28 beslissingen gewezen (17 Nederlandstalig en 11 Franstalig). Daarnaast werd in 35 dossiers beslist om de termijn om uitspraak te doen, te verlengen.

72. *Werkvoorraad* – Zijn per 31 december 2023 nog in behandeling: 28 dossiers op de Nederlandstalige rol en 5 dossiers op de Franstalige rol, die allen in de loop van 2022 werden ingeschreven.

III. Conclusie voor 2023

73. De cijfers voor 2023 roepen andermaal een zeer gemengd beeld op.

74. De instroom aan nieuwe zaken blijft in 2023, net als in 2021-2022, vrij hoog in vergelijking met de instroom aan zaken tussen 2016 en 2020 (m.n. ongeveer 250 zaken hoger). Hoewel de instroom in 2023 ietwat gedaald is tegenover 2021 en 2022, is een duidelijk stijgende lijn af te lezen tegenover het gemiddelde van de laatste 10 jaar.

Doordat het aantal in 2023 uitgesproken eindbeslissingen in vergelijking met 2022 terug kon worden opgedreven (met 1,3 pct. tot 2.751 eindbeslissingen) tot een niveau boven de instroom aan nieuwe zaken, kon een tweede opeenvolgende stijging van de op het einde van het jaar openstaande werkvoorraad net worden vermeden. De openstaande werkvoorraad van het Hof eind 2023 is met 21 eenheden gedaald in vergelijking met 2022, tot 1.538 zaken.

75. Deze globale cijfers verbergen echter een meer complexe realiteit.

De daling van het globaal aantal nieuwe zaken in 2023 in vergelijking met 2022 blijkt zich te situeren in bepaalde civiele materies. Met name daalde de fiscale instroom in 2023 – na jaren van aanhoudende stijging – vrij onverwacht, tot 122 eenheden. De burgerlijke en sociale instroom zijn zeer licht gestegen, na omvangrijke dalingen in voorgaande jaren. De tuchtrechtelijke instroom bleef constant.

Terzelfdertijd daalde ook het aantal einduitspraken in civiele materies. Het aantal einduitspraken in C-zaken daalde in 2023 met 10,3 pct. in vergelijking met 2022 (een reële daling met 54 eenheden), nadat zich in 2022 reeds een daling met 24,5 pct. in vergelijking met 2021 liet optekenen. Ook het aantal fiscale einduitspraken daalde in 2023 verder met 9,1 pct. in vergelijking met 2022 (een reële daling met 16 eenheden), nadat zich vorig jaar al een daling van het aantal fiscale eindarresten met 6,9 pct. in vergelijking met een jaar eerder voordeed. Een stijging van het aantal einduitspraken in S-zaken met 14 eenheden kon de daling van het aantal einduitspraken in C- en F-zaken niet compenseren. De oorzaken van deze dalende cijfers kwamen zowel in het vorig jaarverslag als in dit jaarverslag aan bod. Het betreft enerzijds de toegenomen complexiteit van de zaken in civiele materies en anderzijds een samenloop van omstandigheden die onoverkomelijk waren, in het bijzonder het wegvallen in de voorbije twee jaar van meerdere raadsheren verbonden aan de eerste en derde kamer, wat in combinatie met de quasi-onbeschikbaarheid van de Eerste voorzitter voor het behandelen van de dossiers van deze kamers een penibele situatie heeft gecreëerd. De civiele cijfers over de voorbije twee jaar maken aldus duidelijk dat het Hof niet over enige buffercapaciteit beschikt.

Wel moet worden vastgesteld dat, dankzij de daling van de civiele instroom, de cumulatieve werkvoorraad in civiele materies niet is opgelopen en zelfs heel licht is gedaald (1.044 eenheden in 2023 tegenover 1.060 eenheden in 2022 en 1.067 eenheden in 2021). Indien de civiele instroom in 2024 terug naar een 'normaal' niveau zou stijgen, lijkt een negatieve impact op de werkvoorraad van het Hof niet meer vermijdbaar.

Het is dan ook duidelijk dat in 2024 niet veel meer mag mislopen. De opruststelling van meerdere raadsheren verbonden aan de eerste en derde kamer op korte termijn (en ook in de eerstkomende jaren) en de tijd die nodig zal zijn om in hun vervanging te voorzien, stellen het Hof sowieso voor de nodige uitdagingen.

76. In tegenstelling tot het aantal cassatieberoepen in civiele materies, is de penale instroom in 2023 opnieuw gestegen, zij het ditmaal eerder beperkt, na de omvangrijke stijgingen van 2021 en 2022. De penale instroom blijft bijgevolg ook in 2023 zeer hoog (met 1.796 eenheden). Zij bevindt zich ondertussen boven het niveau 2015 (toen 1.714 eenheden), dit is het jaar voor de inwerkingtreding van de belangrijkste (nieuwe) filters voor de toegang tot het Hof in strafzaken.

Doordat de tweede kamer in 2023 opnieuw erin slaagde het aantal eindarresten te verhogen (plus 94 eindarresten in vergelijking met 2022), kon een verdere stijging van de penale werkvoorraad nipt vermeden worden. De penale werkvoorraad eind 2023 bedroeg 463 eenheden, 2 eenheden lager dan eind 2022. Dat betekent echter ook dat de stijging van de penale werkvoorraad in 2022 en 2021 niet kon worden teruggedrongen naar het niveau van voor 2021.

77. Op een globaal niveau wordt opnieuw bevestigd dat (1) verschuivingen in de aard van de nieuwe dossiers die voor het Hof worden ingediend, de stijgende complexiteit van die dossiers en de vereiste ruime expertise voor de behandeling ervan, waarover reeds herhaaldelijk werd bericht¹⁷, (2) het sterk toegenomen aantal

¹⁷ Zie *Jaarverslag van het Hof van Cassatie van België 2021*, Brussel, Larcier, 2022, 263-267.

nieuwe dossiers in vergelijking met de periode 2016-2020 en (3) het niet snel vervangen van magistraten die in de loop van het jaar wegvallen, zich steeds duidelijker aftekent in het aantal gewezen eindarresten en in een werkvoorraad die niet verder kan worden afgebouwd.

De inspanningen van de voorbije drie jaar tot versterking van de personeelscapaciteit van het Hof, die tot doel hebben beter met sommige van die problemen om te gaan, hebben vooralsnog enkel betrekking op de referendarissen en het parket, waardoor een flessenhals op het niveau van de zetel is ontstaan. Het Hof kan enkel blijven aandringen op het afronden van de reeds gepresteerde inspanningen, met een parallelle uitbreiding van de zetel.

Bijlage – Wrakingszaken voor het Hof van Cassatie

Het Hof van Cassatie behandelt verschillende types van zaken in verband met wraking. Er dient met name een onderscheid te worden gemaakt tussen:

- verzoeken voor het Hof van Cassatie tot wraking van één of meerdere van de magistraten van het Hof zelf;
- verzoeken voor het Hof van Cassatie tot wraking van één of meerdere magistraten van de instantie in hoger beroep (zowel hoven van beroep als tuchtinstanties in hoger beroep); en
- cassatieberoepen tegen een beslissing van de appelrechter (in hoger beroep) met betrekking tot een wrakingsvordering die in eerste aanleg werd gesteld.

Het Hof van Cassatie registreert enkel de eerste twee types van wrakingszaken als een wrakingszaak *sensu stricto*. Het derde type van wrakingszaak wordt door het Hof als een gewoon cassatieberoep beschouwd en als dusdanig behandeld.

Onderstaande tabel geeft voor elk van die drie types het aantal zaken weer dat in 2020, 2021, 2022 en 2023 op de griffie van het Hof werd ingeschreven. Daarbij wordt telkens een onderscheid gemaakt tussen wrakingszaken in civiele materies en wrakingszaken in penale materies.

Jaarlijkse instroom wrakingszaken				
	2020	2021	2022	2023
WRAKING MAGISTRATEN HOF VAN CASSATIE	2	0	2	1
Civiel	0	0	2	0
Penaal	2	0	0	1
WRAKING MAGISTRATEN BEROEPSINSTANTIE	22	11	31	12
Civiel	9	7	9	8
Penaal	13	4	22	4
CASSATIEBEROEP TEGEN BESLISSING INZAKE WRAKING	10	12	13	16
Civiel	1	4	2	0
Penaal	9	8	11	16
GECUMULEERD TOTAAL	34	23	46	29
Civiel	10	11	13	8
Penaal	24	12	33	21

De volgende tabel geeft – volgens de typologie uiteengezet in de eerste tabel – het resultaat weer van de voor het Hof in 2020, 2021, 2022 en 2023 neergelegde wrakingszaken.

Resultaat wrakingszaken				
	2020	2021	2022	2023
WRAKING MAGISTRATEN HOF VAN CASSATIE	2	0	2	1
Civiel	0	0	2	0
<i>Onontvankelijk</i>				

<i>Ongegrond</i>			2	
<i>Wraking</i>				
Penaal	2	0	0	1
<i>Onontvankelijk</i>				1
<i>Ongegrond</i>	2			
<i>Wraking</i>				
WRAKING MAGISTRATEN BEROEPSINSTANTIE	22	11	31	12
Civiel	9	7	9	8
<i>Onontvankelijk</i>	3	6	4	3
<i>Ongegrond</i>	5	1	5	5
<i>Wraking</i>	1			
Penaal	13	4	22	4
<i>Onontvankelijk</i>			4	1
<i>Ongegrond</i>	9	4	8	3
<i>Wraking</i>			10	
<i>Afstand</i>	4			
CASSATIEBEROEP TEGEN INZAKE WRAKING	10	12	13	16
Civiel	1	4	2	0
<i>Verwerping wegens onontvankelijk</i>		1	1	
<i>Verwerping wegens ongegrond</i>		3	1	
<i>Cassatie (met verwijzing)</i>				
Penaal	9	8	11	16
<i>Verwerping wegens onontvankelijk</i>	1		2	
<i>Verwerping wegens ongegrond</i>	8	7	9	14
<i>Cassatie (met verwijzing)</i>		1		2

Het Hof behandelt verzoeken tot wraking van één of meerdere van de magistraten van het Hof en verzoeken tot wraking van één of meerdere van de magistraten van de instantie in hoger beroep als dringende zaken, gelet op het stremmend karakter dat dergelijke verzoeken op het verloop van de procedure hebben. Het Hof probeert ook cassatieberoepen tegen een beslissing van de appelrechter met betrekking tot een wrakingsvordering die in eerste aanleg werd gesteld, zo veel als mogelijk als een dringende zaak te behandelen, maar dit vereist – gelet op het feit dat dergelijke zaken voor het Hof in principe gewone cassatieberoepen zijn – dat zulks bij inschrijving bij de desbetreffende zaken op de rol aan het Hof wordt gesignaleerd.

De derde en laatste tabel geeft de gemiddelde doorlooptijd (in dagen) weer van de wrakingszaken die in 2020, 2021, 2022 en 2023 werden ingediend.

Gemiddelde doorlooptijd (in dagen)				
	2020	2021	2022	2023
WRAKING MAGISTRATEN HOF VAN CASSATIE	11,5	NA	54	15
Civiel	NA	NA	54	NA
Penaal	11,5	NA	NA	15

WRAKING MAGISTRATEN BEROEPSINSTANTIE	48,9	29,7	27,6	37,4
Civiel	85,1	34,7	31,9	44,1
Penaal	21,4	21	25,9	24
CASSATIEBEROEP TEGEN BESLISSING INZAKE WRAKING	54,8	243,6	89,5	45,6
Civiel	175	587,5	229	NA
Penaal	41,4	71,6	64,1	45,6